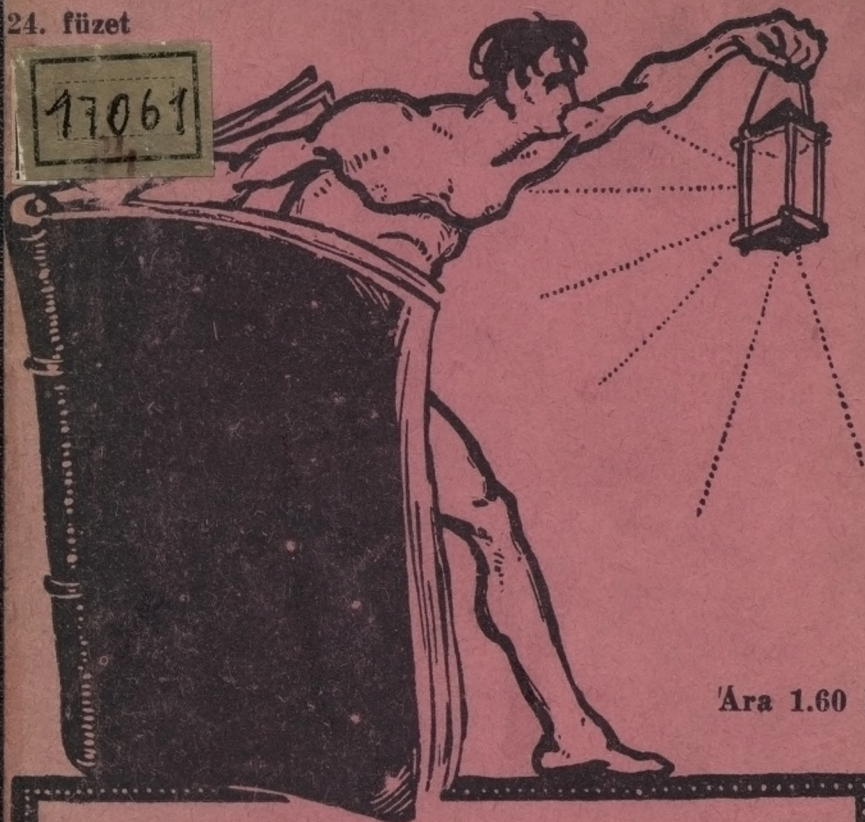

MUNKÁSKÖNYVTÁR

24. füzet

17061

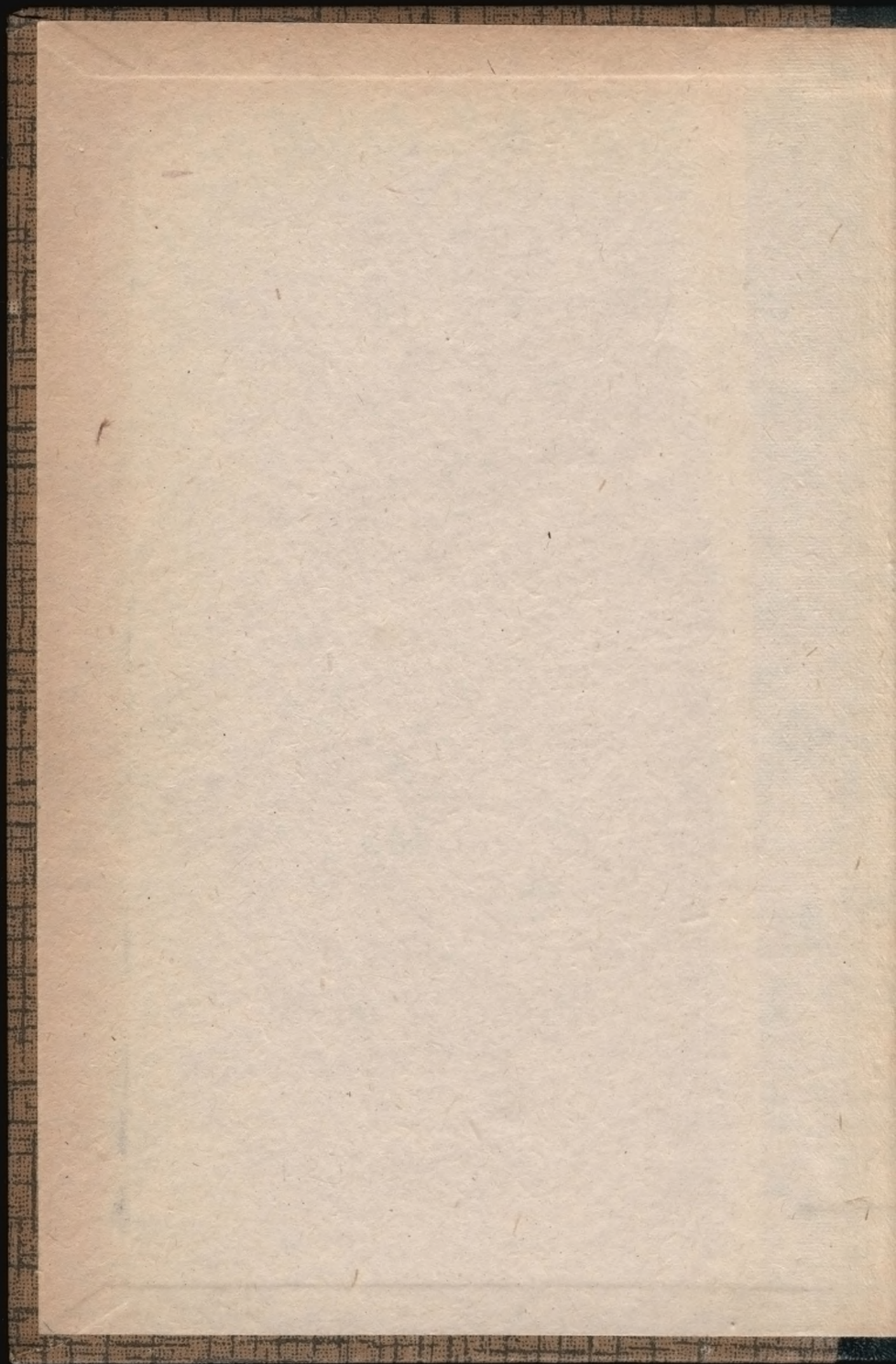

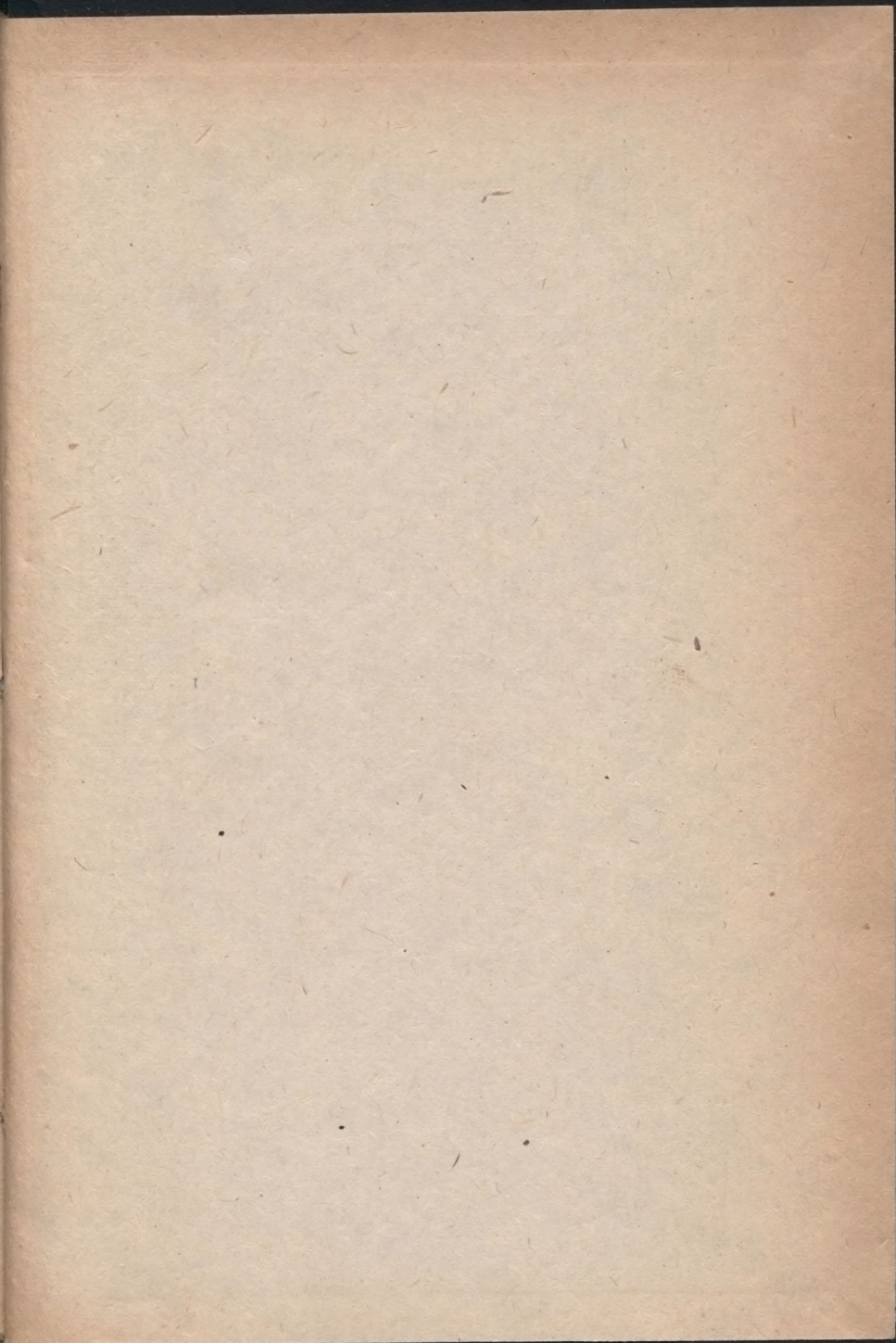
Ára 1.60 K

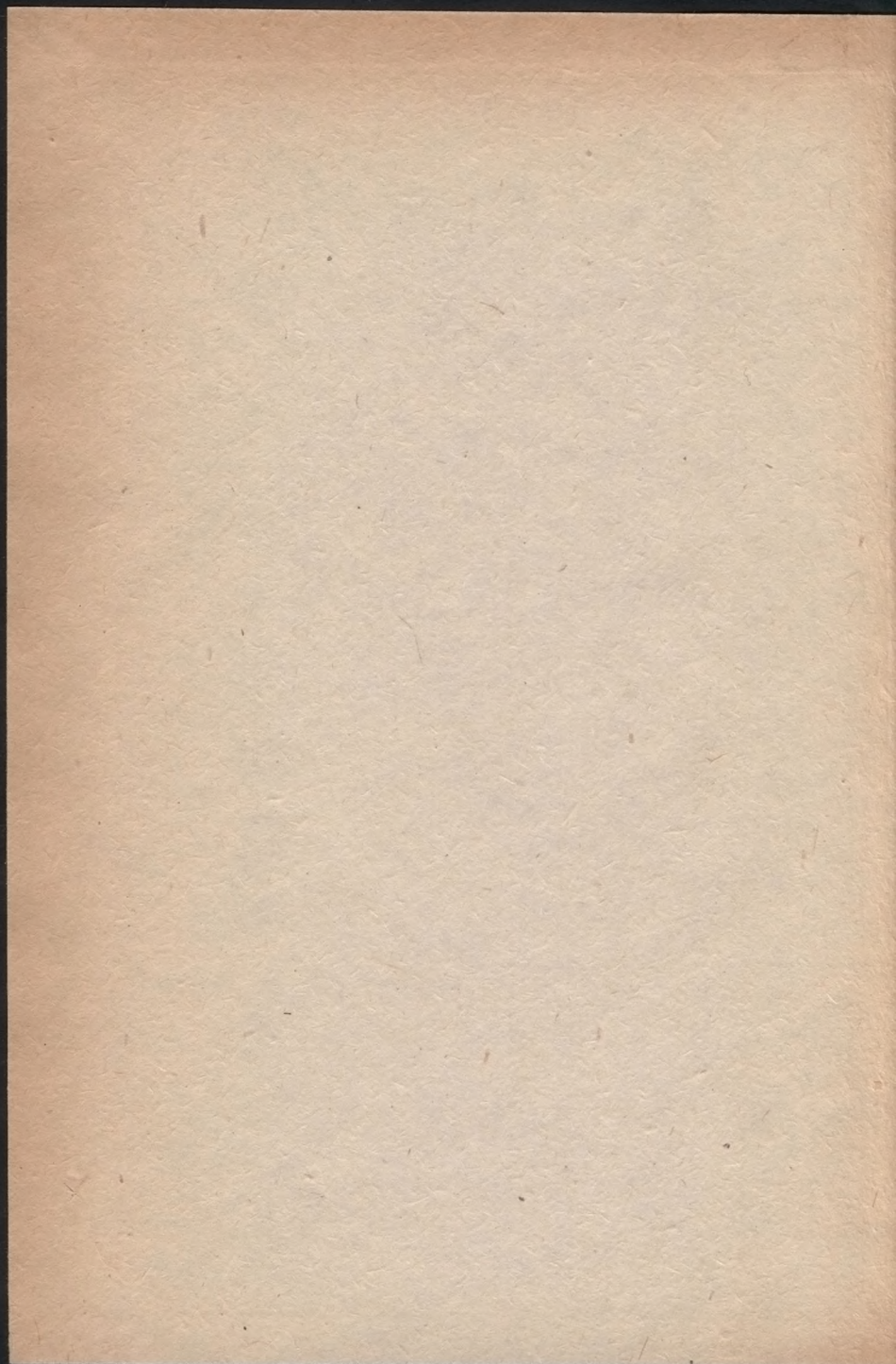
BERN

A HARMADIK INTERNACIONÁLÉ
JELENTŐSÉGE ÉS MUNKÁJA

Irta BUCHINGER MANÓ

10

BERN

A HARMADIK INTERNACIONÁLE
JELENTŐSÉGE ÉS MUNKÁJA

ÍRTA

BUCHINGER MANÓ

BUDAPEST, 1919

A NÉPSZAVA KÖNYVKERESKEDÉS KIADÁSA

VII., Erzsébet-körút 35

Pol. g.
1114 K

17.061/24
M. N. MUSEUM
II. Nyomtatványosztály
1919. évi 90

Mialatt nem volt Internationale.

„Bármilyen legyen a tanácskozások eredménye, csak csekély jelentősége lehet azzal a ténnyel szemben, amit máris elértünk azzal: hogy ez a kongresszus összejött . . .“

Ezzel a szavakkal nyitotta meg 1889-ben a párisi nemzetközi szocialista világkongresszust Vaillant elvtársunk, a kommüne harcos, a francia testvérpártnak egyik nagy előharcosa.

A második internacionalénak születése napján hangzott el e jelentőséges nyilatkozat, — de az az érzésünk, hogy a berni nemzetközi konferenciát — a nemzetközi proletárság harmadik internacionaléjának világrajöttét Vaillantnak fenti szavai még sokkal jobban jellemzik.

Ha meg akarjuk mérni világraszóló kihatását annak a ténynek, hogy, a proletárok nemzetközi szervezete újból föléledt, ha meg akarjuk vizsgálni, hogy a proletárságnak minő érdekei fűződnek ahhoz, hogy a világ szervezett munkásai újból összetalálkoztak, akkor felelnünk kell arra a kérdésre: hogy fölmérhető-e az a kár, amely sújtott bennünket éppen azért, hogy hosszú éveken keresztül nemzetközi szervezetünk nem volt.

A világháború folyamán való szenvedéseink, a munkásosztálynak testi, szellemi, gazdasági és erkölcsi javakban való szörnyű leromlása és pusztulása leirhatatlan. A háború megmutatta, főleg a társadalom ezen osztá-

lyának, hogy mit jelent ha sorsa, az emberiség elleségeinek kezére van bízva. A háború a maga leírhatatlan szörnyiségében megmutatta hová jutunk, ha a sorsunkat azok irányítják, akiknek szemében az emberek élete és a társadalom igazi haladása nem jelent értéket, de akik minden pillanatban készek arra, hogy saját egyéni hasznuk kedvéért vértengerbe fojtsák az emberek millióit. Láttuk és éreztük és még utódaink is siratni lesznek kénytelenek, hogy ennek a nemzedéknek legválságosabb idejében a történelem tényezői sorából *kikapcsolódott a proletárság ereje* és, hogy ez a hatalmas történeti tényező éppen akkor nem teljesíthette hivatását, amikor erre az egész emberiségnek a legnagyobb szüksége volt.

Sajnos a legsúlyosabb időkben nem érvényesülhetett a kommunista kiáltványnak a nemzetközi szocializmus ezen alapvető programnyilatkozatának végső szava: »Világ proletárjai egyesüljete!« Megmérhetetlen bajoknak lett a forrása, hogy a helyett egyik ország proletársága a másik ellen volt kénytelen pusztító, gyilkos harcra menni.

Tüzes lángbetűkkel bele kellene vésni az egész emberiség köztudatába, hogy ilyen bűnnek és ilyen szerencsétlenségnek soha, soha többé nem szabad megtörténnie! Meg kell tanítani minden ország munkásságát a nemzetközi szervezkedés mélységes értelmére és örösi jelentőségére. A munkás szervezkedésének első alap gondolata, hogy kicsi erejét összetegyé azokéval, akik ugyanegy szakmában, ugyanegy társadalmi osztályban ugyanazt a nyomorúságot szenvedik, mint ő maga. A szervezkedés és az osztályos társakkal való összeállás ezen gondolatában soha többé nem szabad megállania az ország határánál. Folytatódnia kell és a szervezkedés áttörhetetlen láncának át kell fognia valamennyi országot, az egész világnak valamennyi munkásosztályát. Nemzetközi érdekközösség csak a kizsákmányolók között bizonyult lehetetlennek. Amint az egyes ország határában belül tépik és marják egymást a profit miatt, a világháború szerencsétlenségét is csak azért zúdították az

emberiségre, hogy a kizsákmányolás koncától egymást elmarják, elkergessék. A szolidaritás, az összetartás fen- séges gondolatának megnyilvánulását csak a munkás- osztálynál láttuk.

Amikor a munkásság proletárosztálytudata jófor- máan még csak a sejtelem érzésének fokán állt már akkor is a munkásosztályok testvéri üzeneteket küldözgettek egymásnak országhatárokon, sőt tengereken túl. Száz- husz esztendővel ezelőtt már angol munkások testvéri üdvözlétüket küldték a francia forradalom munkásainak, 1864-ig az első internacionálénak Londonban való meg- alakulásáig a világszolidaritásnak ilyen megnyilvánulásai a munkások között mindig és mindenütt találhatók. A kizsákmányolók ezzel szemben mindig és mindenütt elsősorban kizsákmányolói szempontjaikat nérték és a kizsákmányolás jövő lehetőségeinek a védelmét jelen- tette minden háboru.

Soha nem volt világosabb az a fölismerésünk, hogy a gyilkos pusztításnak ezen kapitalista erőit csak a proletárságnak országhatárokon túlmenő nemzetközi szolidaritása és összedállása tudja lefékezni. Ebben a lezajlott világmészárlásban — sajnos — még megvolt a kapitalizmusnak az a szörnyü ereje, hogy több, mint tízmillió szervezett munkást kábulásba tudott kergetni és ezt az erőt a maga büzös céljaira tudta értékesíteni. A tízmilliók testben még nem élt olyan egészséges és friss szocialista szellem, amely e nagy test céltudatos föllépését eredményezte volna. De nem is volt még az emberiségnek akkora hatalmas erejü tanítója, mint a lezajlott világháboru. Amit milliók és milliók ezelőtt még nem tudtak és nem láttak tisztán, most meglát- hatták és megtanulhatták.

Végtelen elkeseredéssel és szomorúsággal néztük az emberiség e rettentő állapotát, ma végre föllélegzünk és messze hallható hangon hirdetni szeretnők, hogy az elnyomatás, a munka minden fia, világszerte meghallja:

Bernben föltámadt az új internacionale, életre kelt a munkásság nemzetközi szervezete! Életre kelt azzal az elhatározással és szándékkal, hogy pótolni fogja munkájának gyorsaságával és elszántságával mindazt amit a szörnyű katasztrófa éveiben mulasztani volt kénytelen. Bernben 1919 február 3-án megkezdődhettek a nemzetközi szocialista konferencia tanácskozásai. Európa minden országának munkássága képviselőjében odasereglettek a küldöttek, hogy újból hirdessék a munkásosztály nemzetközi szolidaritását, hogy erős tanúságot tegyenek a nemzetközi szocializmus mellett, amelynek egyedül való létjogosultságát soha történelmi esemény annyira még nem igazolta, mint éppen a lezajlott világháború. Leromlott, lezúllott, testi és gazdasági javakban koldus szegény emberiség maradt Európa gazdag országaiban e háború után. Am e koldusszegénységnél is szegényebb és nyomorultabb volna az emberiség, ha nem maradt volna meg jövője megmentésének ez az egyedüli reménysege: a szocializmus. Európa kizsákmányolóinak osztályai még most is úgy állanak egymással szemben, ahogy a lövészárkok és a védelem gyilkos szerszámaival felszerelt drótsövénnyek a háború ideje alatt két táborra egymástól elválasztották. A gyűlöletnek és a haragnak megnyilvánulásait röpitik egymás felé hullámesőkön keresztül. Jövendő profitjuk, gazdasági előnyük, ez az egyetlen szempont, amely céljaikat és akaratukat irányítja. *Kibékülnek* egymással, ha gazdasági hasznukat ezzel biztosítani tudják, de készek újból és továbbra is egymásnak uszítani békés szándéku embereket, ha sebük érdeke így kívánja. Ezzel szemben Bernben a munkásosztály képviselőinek gyülekezetében egyetlen alaphang volt az uralkodó: *békét, végleges és tartós békét a megkínzott és meggyötört emberiségnek!* A szocialdemokrácia emberei értizedek óta óva intették a világot, egyetlen alkalmat nem mulasztottak amikor föl kellett hívni az emberiség figyelmét arra, hogy háborus vesztsébe rohan. A szocialdemokrácia gyűlöletet és undort érzett a világ-mészárlás ellen a katasztrófa első napjai óta. A gyilkos

gyűlölet esztendőiben is az volt legforróbb vágyakozása, hogy nemzetközi sorakozással és föllépéssel a szörnyű vérengzést megszüntesse. Törekvését megakasztották a világ akkori hatalmasai. Vasból és vérből készített *bílszerekkel* leláncolták a munkásosztály minden megmozdulását akkora rabságot teremtettek, hogy ez a proletárság minden vágyakozásánál erősebb volt. Nem volt más lehetőség: be kellett várni a vérzivatar lecsendesedését, ám ennek az időnek első percét megragadta a munkásosztály, hogy képviselői és szószólói útján egymásnak testvéri kezet nyújtson.

Bernben való egymásra találásunknak jelentősége óriási. Nem kisebb, mint volt magának a világháborúnak eseménye. Nemcsak érezzük, de tudjuk is, hogy az emberiség jövődő sorsa most már attól függ, hogy a mai társadalomnak melyik osztálya tud előbb föleszmélni, hogy melyik látja világosabban azt az utat, amelyben az emberiségnek ezentul haladnia kell. Bernben olyan kérdések kerültek döntésre, hogy *kit illet meg a jövőben az emberiség vezetésének a szerepe*. Arról volt szó, *hogyan rendezkedjen be a világ ha meg akarja kimélni a jövődő nemzedéket olyan borzalmas sorstól, amelyben a mai generációnak része volt*. Azt kellett megvizsgálni, hogy vajjon rábizható-e az emberek százmillióinak a sorsa mégegyszer azokra, akik ide juttatták a szenvedések mai poklába. Választ kellett keresni és megadni arra a sorsdöntő kérdésre, hogy *megmaradhat-e a régi világrend, a kapitalista berendezkedésnek ez az átkos formája, felelni kellett arra, hogy lehet-e sürgősebb feladata a dolgozók osztályának, mint amilyen ennek az egész kapitalista dicsőségnek halomra döntése*. Odajutottunk, hogy az u. n. »békefeltételek,« amelyeket a háboruszkodó kapitalista csoportok egymás számára és egymás ellen kitervelnek, nem biztosíthatják az emberiség békéjét, mert a háboruk irtózatossá veszedelmének a forrása maga a kapitalista kizsákmányolási rendszer. A háboruk elleni védekezésnek, a háboruk biztos megelőzésének egyetlen hathatós eszköze: *döntő támadás a kapitalista termelési rend ellen*. Az

egyetlen békecél, amelyért küzdeni érdemes és amelyet bármily hosszú és nehéz harcok után ki kell vinni a szocializmus megvalósulása, a szocializmus végoeljának világszerte való biztosítása.

Az összeomlás.

Az egyik hatalmi csoport a barbárvilág háborus »jogszabályai« és formái szerint is elvesztette a háborut. A kapitalistáknak ez a csoportja elvesztette azt a szörnyű játszmát, amelynek igazi betétje milliók vére és testi épsége volt. Béke idején is a nagy néptömeg élete és egészsége volt a kapitalisták játékának betétje. *Meggazdagodásuknak a béke idejében való tempóját lassunak tartották* és mint a házardjátékosok, akik leginkább a mások vagyonát teszik kockára, sokat, többet akartak és szörnyű összeomlás lett a vége. Olyan aránylag kicsi ország, mint aminő Magyarország, szédületes veszteségeket szenvedett a gyilkos tusakodó versenyben. Négy-millió embert dobtak lelkiismeretlen módon a militarizmus bálványának vaskarjai közé. Félmilliónál több emberünk vesztette életét a háboruban, félmilliónál több a sebesültek száma, 380.000 embernél több szenved még ma is hadifogságban, 408.000 ember szerepel az »eltűntek«, vagyis azoknak lajstromában, akiknek legnagyobb része soh'se fog többé visszatérni, májdnem egy félmillió embervesztésünk volt az utolsó nekirohanások egyikében, az utolsó olasz offenzívában, félmillió a száma a rokkantaknak, akiknek kezét, vagy lábát tépte le vagy tette bénává puskagolyó vagy robbanás, vagy akiknek szemevilágát égette ki a háborunak gyilkos tüze, 100.000-nél jóval több az özvegyek és árvák száma. És e szörnyű számok, bizonyos, hogy egyre csak növekedni fognak. Ezek egy kis országnak a hozzávetőleges veszteségei. És akik az emberi társadalomnak e legdrágább kincseit és javát — az emberi életet — vadállatias lelkiismeretlenséggel kockára tették, úgy sebeztek meg az országot, hogy

— akaratlanul — ezzel saját uralmukat és fölröbbantották. Ha Demostenes — a régi görögök nagy szónokának és bölcsének — szavai szerint a háboruban nyilvánul meg legjobban valamely ország berendezkedésének hibái, ez az összeomlás megmutatta, hogy mi volt a kapitalisták uralmának és egész hatalmi gépezetének az alapja. A vérre és vasra alapított militaristikus erőnek az igájában tartották országaik népét, a népek erejének és velejének minden csöppjével ezt a telhetetlen szörnyeteget táplálták. A vérnek és vasnak ezt az apparátusát az ellenség összetörte és ezzel összeomlott minden politikai és minden gazdasági hatalmuk, amelynek isten kegyelméből való eredetét oly fennhangon és oly undorító hazug szavakkal hirdették.

Erkölcsei tartalom, olyan, amely érdemes, hogy a jövő számára megmaradjon, e rendszerben és világfölfogásban semmi sem volt. Ahogy a forma és a tények szerint is elvesztette ez az uralmi csoport a háborút, a jövő történelem ítélőszéke előtt is pervesztesnek kell maradnia. Vele szemben a szocialdemokrácia világfölfogása és benső erkölcsi tartalma emelkedik óriási erőben és arányokban nálunk épűgy, mint a háboruvesztes országok mindegyikében. A szocializmus céljai azok, amelyek följogosítják, hogy mint az emberiség megmentője fogjon hozzá történelmi hivatásának teljesítéséhez. Az összeomlott rendszer számára nem lehet kegyelem, nem szabad megengedni, hogy mai szélütött voltából föltápáskodhasson. A proletárság minden erejét és minden elszántságát egyesíteni kell abban a törekvésben, hogy a kapitalista kizsákmányolás rendszere a történelmi múlté maradjon. Ha ezt a törekvésünket nem tudnók diadalra vinni, akkor nem mentettük meg az emberiséget, sőt az a törekvésünk sem valósulhat meg, hogy a lezajlott háboruhoz hasonló katasztrófák ne érhessek többé az emberiséget.

Aki nem hiszi, hogy ennek a rendszernek számára nem lehet irgalom, akinek nem az a meggyőződése, hogy javithatatlan bűnössel állunk szemben, aki nem tudja

elhinni, hogy csakugyan olyan fenevaddal van dolgunk, amely csak embervérrel tud táplálkozni, az vessen egy pillantást a tuloldalra, arra a másik táborra, a lövészárkon túlra, ahol a katonai győzelem véres, ködös mámorában tobzódik a kapitalizmus másik csoportja és ahonnét kevés biztatás és kevés reménység száll azok felé, akiknek az a hitük, hogy ötödfélévi szörnyű szenvedésekkel talán jövőjét is megváltotta ez az emberiség.

Az elbizakodott győző.

A központi hatalmak csoportjai elvesztették a háborút, amelyből a nemzetközi kapitalizmus másik csoportja került ki győztesen. A győztesek csoportja képviselte a háború előtt is az erősebb, a fejlettebb és hatalmasabb kapitalizmust, mérhetetlen gazdasági erőforrások fölött rendelkezett, a gyilkoló szerszámoknak nagyobb tömegét és tökéletesebb formáját tudta a háború szolgálatába állítani, míg végre is ezen magasabb kapitalista »kultura« meghozta számára az annyira áhított győzelmet.

Amde nem csak a Bourbonok nem tanultak és nem felejtettek semmit. Ugylátszik, hogy a kapitalistákra ugyanez a jellemzés alkalmazható. Mintha csak nem is lett volna ötödfél esztendeig háború, amely milliók életét pusztította el, amely fenekestől föl kavarta és fölforgatta évszázados avult fogalmaknak és fölismeréseknek rendjét és forrását. A győztes tábor hatalmasai azt hiszik, hogy ott folytathatják, ahol a háború előtt elhagyták. Kizsákmányolási lehetőségeiknek nem csak a régi formában és méreteken való folytatására gondolnak, de ezeknek a lehetőségeknek valóságos reneszánszáról álmodoznak. Idegen országokban és tengerentúl fölku-
tatott áru-*piacokról a megvert ellenséget elkergették, áru-
főlétségük ezen lerakatait a veszedelmes versenytársak-
tól megtisztították, a piacokhoz vezető utakat meg-*

erőltetve megtartják és kizárólag a maguk számára monopolizálják. A levert ellenséggel való igazi kibékülésre nem nagyon számítanak, helyette újabb népek, országok »barátságát« biztosítottak maguknak. Miután a gyülölt ellenség veszedelmes katonai hatalmi gépezetét összetörték, úgy vélik semmi akadályt annak, hogy gazdasági területen is megkezdjék az ellenség gazdasági erőinek a maguk számára való kiszivattyuzását, hadikárpótlások és hadisarcok címén valóságos »aranyesőt« remélnék. Országaik kizsákmányolói számára és rendszerüknek valóságos újabb aranykorszakáról álmodoznak. A kapitalizmus gazdasági rendszerének ismert fejlődési vonalát figyelhetjük meg. Egyes fejlődési állomásain ott látjuk: kezdetben az egyes kapitalista kizsákmányolónak versenyt, monopóliumra való törekvését a másik ellen; később vámháborúk és egyéb kapitalista gazdaságpolitikai segédeszközök révén az egyes ország kapitalistáinak egyesített osztályát a másik ország kizsákmányolói ellen, végül világrések kapitalista csoportjainak harcát, gazdasági monopóliumát a másik világrész kapitalistái ellen. Végeredményében a kapitalista gazdasági rendnek a háború előttiével szemben magasabb fokozatú kifejlődése és működése.

Igen sok mondanivalónk lesz még azokról a veszedelmekről, amelyeket egy ilyen állapotnak a lehetősége az egész emberiség számára magában rejt. Egyelőre azonban a győzők gondolatmenetének egy másik mozzanatára kell rámutatni. Ugyanis rá kell mutatni arra, hogy az elbizakodott balgaságnak mekkora mértéke kell ahhoz, hogy az ilyen tervek keresztülvitelében a mai viszonyok között reménykedni lehessen. Hihetetlen vakságnak lehet csak minősíteni azt a gondolkodást, amely a győző mámoros elbizakodottságából fakad. A szomszéd háza lobogó lánggal ég, ő maga azonban elég vakmerő, hogy a saját háza tája körül az imperialista politikának tüzes csóvájával futkározzon, Európa akkora hatalmas területén, mint amilyen az orosz, a német és a Habsburgok volt birodalma a dolgozók osztálya a szociális ferradalom

rohamlépéseiben halad politikai és gazdasági felszabadulása felé. Ugyanakkor Európa másik részén a kapitalisták mámoros fejjel azt hiszik, hogy országaikban millió és millió proletár továbbra is hajlandó lesz a gazdasági elnyomatásnak véres jármában megmaradni. Fél Európa proletárságának öntudatos, meg nem rendíthető, elszánt törekvése, hogy az ösztört államgépezet helyén *ujabb uralmi aparátust meg nem tűr, hanem a termelésnek és politikai rendnek új modern gépezetét* alkotja meg a maga osztálya érdekei szerint. Odaát pedig azt remélik, hogy a győztes országok proletársága meghagyja a vezetést azoknak a hűtlen sáfároknak a kezén, akik ezt eddig is csak a maguk és kiváltságos társaik számára hasznosították, Európa óriási részén a proletárság legsürgősebb célja és törekvése *a termelő eszközöknek néptulajdonba való erősen fokozatos átvitele*, a lövészárkon túl pedig arról álmodoznak, hogy a munka milliányi hadserege továbbra is túrni fogja a mamut-vagyonoknak egyesek kezén való megmaradását, sőt újabb megnövekedését. A lövészárkon innen millió és millió ember eltökélt szándéka a szocialis társadalmi rendnek és az igazi kulturának megépítése. Forradalmi harcok folynak olyan méretekben és mélységekben, amelyeket a történelem még nem látott. Tudatos céljuk *egy álkulturának a megsemmisítése*, az emberi társadalomnak megtisztítása attól a sok gyalázattól és szennytől, amellyel egy lehetetlen és ellenmondásokon épült társadalmi és gazdasági rend hemcskolta. Ugyanakkor a kapitalisták egyik csoportjának az a reménye, hogy az ő területükön megmarad a kulturmázzal kendőzött vadságnak és barbarizmusnak szégyenteljes korszaka.

Akik ennek lehetőségében hinni és bizni tudnak, ám boldoguljanak hitük szerint. A mi meggyőződésünk szerint az álomból való felébredés rettentő léssen. Örülünk, hogy politikájukat ilyen homokos és ingoványos talajra építik. Örülünk, mert az a hitünk, hogy a szocializmus céljainak világyőzelmét ez csak könnyebbé fogja tenni.

A kapitalista külpolitika csődje.

»Aminő mértékben szűnik meg az egyik egyénnek kizsákmányolása a másik részéről, ugyanoly mértékben szűnik meg az egyik államnak kizsákmányolása a másik részéről.

Ha az osztályok ellentéte magukban az egyes országokban eltűnik, vele tűnik a nemzeteknek egymás ellen való agyarkodása is.«

Marx, Engels: A kommunista kiáltvány.

Ismételtnünk kell, amit fentebb már elmondottunk: a vérző és szenvedő népek legközvetlenebb és legsürgősebb feladata olyan békének a megteremtése, amely a most lezajlott világháború megismétlődését lehetetlenné teszi. Az emberiség sírját ássák meg az olyan békekötéssel, amely a népek egymás ellen való gyilkos nekiiramodásnak lehetőségeit ki nem küszöböli.

Hogy a rossz béke, a győzők hatalmi gőgje által diktált békeszerződések mily rettentő következményekkel járnak, arról ez a nemzedék már kapott szörnyű leckét. 1871-ben a porosz-francia háborúban Elzász-Lotharingiának Franciaországtól való elhódítása és tekintélyes hadisarenak a behajtása volt a béke ára és föltétele. A szocialista politika szószólói — sajnos — csak igaz prófétáknak bizonyultak, amikor megjósolták, hogy a porosz militarista hatalmi gőgnek ez a tobzódása Európa népein fogja magát megboszulni.

Elegendő e tekintetben Marxra hivatkoznunk, aki Elzász-Lotharingia készülő anexiójáról akkor ezeket írta:

»Ha a fegyverek szerencséje, a siker elkapatottsága és a dinasztikus cselszövések Németországot francia terület elrablására csábítják, akkor csak két út nyílik előtte. Vagy nyilvánvaló szolgájjá válik az orosz terjeszkedő törekvéseknek, bárminemű következtetésekkel járjon is az, vagy pedig rövid nyugalom után új »védelmi« háborúra

kell készülnie, nem ama ujsütett, »lokalizálta» háborura, hanem *faji harcra a szlávok és románok szövetségét faja ellen.* (Marx: A francia polgárháboru.

A francia bosszupolitikának és mindannak a külpolitikai összállásnak, évtizedes intrikának és összeesküvésnek legerősebb ürügye tényleg a Franciaországon 1871-ben elkövetett igazságtalanság volt. Nem szólva azokról a gazdasági ellentétekről, amelyek Európa államai között a kapitalizmus utolsó két évtizedes fejlődése folyamán támadtak, a háborura való készülődésnek az európai nemzetiségi kérdések szolgáltak további ürügyként. Ezekből a sárkánymagvakból kelt ki az a veszedelem, amely végül is odavezetett, hogy Európát borzalmas vértengerré változtatta. Az európai politika háboru előtti eseményei arról tanuskodnak, hogy az országok sorsát intézők nem egyszer érezték, hogy minő óriási kockázatokkal járhat az a külpolitikai játék, amelybe belesodródtak. Kísérleteik azt bizonyítják, hogy a kapitalizmus érdekében valóónak tartották az egymással való békés megegyezést, ami nagyjában csak kifejezője volt annak a váagnak, hogy jobb lenne a kizsákmányolás és a profit koncán valahogy feleuton megférti, semmint olyan nyaktörő utra térni, mint amilyenek a világhatalmak egymásratörése tényleg bizonyult.

A bizonytalanság érzete, a csendesebb és zavartalan emésztés iránt való vágyakozás jutott kifejezésre azokban a kísérletekben, amelyek a leszerelés kérdésében történtek, vagy amelyek a népszövetség eszméjét pengették már évekkkel ezelőtt. Valójában azonban, amikor a népek szövetségének eszméjéről beszéltek az imperialista kapitalizmus képviselői, *népek szövetsége helyett akkor is csak a kapitalisták szövetsége* született volna meg.

Ezekben az időkben a világhódításra készülő német imperializmus volt a tervezett megegyezésnek egyik legnagyobb akadályozója, amit a háboru folyamán számtalanszor — joggal — lobbantottak szemére és aminek

az ürügyén ma is Németország, ellen élzik ki a megsemmisítésre törekvő terveket. Am, amennyire az emberiség békéje ellen irányuló merényletnek lehetett minősíteni a hódításra készülő német militarizmusnak akkori magatartását, annyira vakmerő bűn és végzetes merénylet a világ békéjének szempontjából, ha ma a lövészárkon túl levő imperialisták csoportja kotlik olyan terveken, amelyek a nemzetközi egyezményekből Németországot vagy volt szövetségeseit akarják kirekeszteni. A nemzetközi megegyezést akkoriban a német imperializmus ellenzte konok elvakultságában, mert katonai győzelemre készült. Hogy ma azok teszik csuffá a népek szövetségének eszméjét, akik pillanatnyilag fölülkerekedtek, ez — *a háboru tanulságai után* — a konokságnak és elvakultságnak csak fokozása.

A/mai győzők csoportja többek között azon az ürügyön is uszította népeit a háborus mélysárszékre, hogy a központi hatalmak területén *elnyomott nemzetek föl-szabadítása* az emberiség elsőrendű célja, s hogy a nemzetek ezen elnyomottságának ténye, Európa békéjének állandó veszélyeztetője. Ugyanazok, akiknek ez volt háborus jelszavuk és a győzelemre való legerősebb jogcímük, nyugodtan nézik és türik, hogy pl. az új cseh-szlovák állam területén egy *újabb habsburgi börtönállam keletkezik*. Türik a csehektől idegenfajú népeknek az új állam keretébe való olyan beketrecezését, ami csakugyan Európa békéjének veszélyeztetésével jár majd. Csaknem egy évszázadon keresztül visszhangzott Európa az olasz hazafiak panaszaitól, *az olasz egység* követelésének jelszavaitól. Ugyanaz az Olaszország a »győzelem« jogcímén kifejezetten imperialista célzattal német területeknek és szláv népeknek anektálását tartja legfontosabb »nemzeti« feladatának. Románia azon a címen, hogy a győzők csoportjához tartozik ahelyett, hogy a mai világ csufját jelentő bojáruralma miatt szegyenkezne, olyan területekre vágyik, amelyeken több millió magyar és német népet tartana rabságban, amely területen *a románság a népesség felét sem tenné ki*. Szerbia »dinasztiája« sem tud

megelégedni azzal, hogy a szerb dolgozó népesség színe-
javát ismételt háboruskodások véresen kiirtották, ujabban
is nagyszerb birodalomról álmodozik olyan területen,
amelynek népessége a Karagyorgyevicsek dicső és isten
kegyelméből való uralmát rég megutálta és amelynek,
ha vannak is nemzeti egyesülésre való vágyai, ezek
semmi esetre sem azonosak ennek a dicső dinasztianak
és rokonságának érdekeivel.

Ez a néhány példa is arról tanuskodik, hogy
Európa legfontosabb problémáinak a győztes imperialis-
ták által tervezett megoldása egy pillanatra sem jelenti
az újabb háboruk veszedelmének megszüntetését. A meg-
oldásnak ez a tervezett formája országok és népek nem-
zeti és gazdasági nyomorúságának megmaradását, gazda-
ságilag összetartozó egységeknek erőszakos szerteszúzását
és újabb börtönállamok keletkezését jelenti csupán.

Akik — a párisi békeasztal körül ülve — ma
népeknek sorsát intézik, nyilván érzik is a helyzet fonák
voltát, melybe azzal jutnak, hogy egyrészt imperia-
lista hódító célzataik és érdekeik védelmére törekszenek,
másrészt a népek szövetsége és ehhez hasonló jelszavak-
kal bőditják a világot. Ugyanaz a veszedelmes játék
folytatódik, mint amelynek a világháboru előtt voltunk
tanúi. *Kísérletezéseket látunk, amelyeknek lehetősége azon-
ban megtörik az imperialista kapitalizmus valóságos ér-
dekeinek szikláján.* Anglia és Amerika, mint a legerő-
sebb és legelőrehaladottabb kapitalizmus birodalmi nyil-
ván érzik is, hogy ez a hamis játék súlyos kockázatot
jelent számukra. Erzik és tudják, hogy ha pillanatra
felül is kerekednek, a legközelebbi jövő olyan összeütkö-
zéseket teremthet, hogy — a fejlődésnek ugyanazon kér-
lelhetlen törvényei alapján, mint a központi hatalmak
országaiiban — ez összeütközések nyomán az egész im-
perialista dicsőség a levegőbe röppül.

És valóban: csak a csodával lehetne határos, ha
azt kellene hinnünk és látnunk, hogy Anglia vagy pláne
Amerika hatalmas munkásosztálya még sokára csendes
szemlélője akarna maradni egy olyan politikának amely

előbb-utóbb a háborus veszedelemnek azt a kinszenvedését hozza meg számára, mint amilyent ebben a most lezajlott háboruban zuditottak a világ népeinek nyakába. Ha folyton azt halljuk és olvassuk, hogy az Amerikai Egyesült Államok elnöke a párisi imperialisták uszító politikájával szemben az engesztelékenységnek és az engedékenységnak a politikáját hirdeti és képviseli, akkor a rejtély nyitja előttünk, szocialisták előtt nem lehet kétséges. Wilsonnak számolnia kell azzal a lehetőséggel, hogy egy újabb háborus összeütközés, amelyben Amerika a mostanihoz hasonló vagy még ennél is nagyobb erőfeszítésekre volna kénytelen, az amerikai munkásság olyan fokú lázadását vonná maga után, hogy ez az amerikai kapitalizmus rendszerének a végét jelentené ugyanugy, mint ahogy a végét jelentette a mostani háboru a központi hatalmak országaiban.

Hogy azonban Wilsonnak a népszövetségről és a népek egymáshoz való jövő viszonyáról elhangzott szép elvei és szavai ma mennyire megvalósíthatatlanok, mert az imperialista kapitalizmus valódi érdekeivel ellenkeznek, annak bizonyítéka az a legyőzött országokra nézve egyelőre szomorú valóság, amely a párisi békeasztal körül kezd mindinkább valódi körvonaláiban kibontakozni. Amit Páris népek szövetségének nevez, az nem más, mint a győzők érdekszövetsége. Valameunyi népek önkéntes hozzájárulása és megállapodása alapján létesített egyesülés: ez volna a népek szövetsége a szónak értelme szerint. Amit Párisban szerkesztenek, az nem más, mint a győzők csoportja által diktált parancs. Éza tény azonban azt is jelenti, hogy megmarad a népek egymásratörésének, a háboruk veszedelmének teljessége a jövőben is.

Az imperialista kapitalizmus ekkora halálos csődje után a világ dolgozó népének sorakozására és elszánt küzdelmére lesz szükség, hogy elérhető legyen a nemzetközi kérdéseknek olyan természetű megoldása, amely az agyonzaklatott emberiségnek meghozza az annyira óhajtott tartós békét. Az olyan fajta »rendezés«, amelyről a párisi békeasztal imperialistái álmodoznak, azt

jelentí, hogy a kapitalizmus — tán kemény szó, de tagadhatatlan hogy így van — még ma is az embervért szomjazza. Azt bizonyítja ez, hogy a népek nagy kérdéseinek az emberiség érdekei szerint való megoldásában maga a kapitalizmus a legnagyobb akadály.

Bern programja.

A kapitalizmus nemzetközi politikájának, gazdasági és politikai rendszerének ilyen borzalmas csődje idején ült össze a berni nemzetközi konferencia, hogy kifejezésre juttassa a világ munkásságának döntő sulyu szavát ezekben a példátlanul fontos napokban. Amikor a kapitalizmus képtelennek bizonyul azoknak a föladatoknak a megoldására, amelyektől az emberiség békéje és egész jövője függ, a világ dolgozó osztályainak jutott az a szerep, hogy a csődbe került politikával szemben kitűzzék a szocializmus politikai programjának lobogóját, hogy mindenek előtt kifejezésre juttassák a világ munkásságának a tartós béke és a véres háboru veszedelmét kizáró békekötésre vonatkozó fölfogásukat és követeléseiket. A berni nemzetközi konferencia napirendjén is a legelső és legfontosabb kérdések között a népek szövetségének kérdése szerepelt. Ám, mint látni fogjuk, a berni konferencia a népek szövetsége alatt nem a hatalmasok egy elbizakodott gögös csoportjának érdekszövetségét értette, hanem valóban valamennyi népnek és nemzetnek olyan politikai egyesítését, amelyben az emberiség ezidőszertint való politikai életkérdései meg is oldhatók.

A berni konferencia résztvevőit az a fölismerés vezette, hogy egy ilyen népszövetség megteremtésének fontos előfeltételei vannak, s hogy ezek között első helyen áll a háboru által felvetett területi kérdéseknek a népek valódi érdekei szerint való igazságos megoldása. A szocializmus régi alapelvei szerint a konferencia arra törekedett, hogy a területi kérdések megoldásánál kiküszöböltessenek azok az irányzatok, amelyek az államok

határait a háboruban bekövetkezett hatalmi viszonyok kihasználásával akarják megállapítani és ezzel újabb háborús konfliktusoknak a magvát elvetni.

A konferencia egyik további fontos pontja a nemzetközi munkásvédelemnek a kérdése volt, amelyről felületes ítélet azt gondolhatná, hogy ezekkel a kérdésekkel nem áll összefüggésben. Valójában azonban a nemzetközi munkásjog megteremtésének a kérdése elválaszthatatlanul egybekapcsolódik azokkal a politikai problémákkal, amelyeket a háboru ilyen véres aktualitásaiban felvetett. Hiszen a lezajlott eseményeknek egyik legnagyobb tanulsága, hogy minden ország kapitalistái a legszörnyűbb kizsákmányolást üzték elsősorban azért is, hogy ez a kizsákmányolás lehetővé tegye nekik a háborura való készülődést. A konferenciának azt az alap gondolatát, hogy a nemzetközi fegyverkezésnek *mélyreható nemzetközi szociálpolitikával kell gátat szabni*, hogy a termelés nemzetközi anarchiájának a termelés nemzetközi szabályozásával és a legnagyobb fokú szocializálásával kell utját vágni, a világ munkáságának örömujjongással kell fogadnia.

Nem túlzás, ha azt állítjuk, hogy az internacionálé létezése óta, nemzetközi összejövetelt még alig foglalkoztattak ekkora mélyszemenő és súlyos kérdések, mint a berni nemzetközi konferenciát. Ezek tudatában a konferencián fel kellett vetődnie annak a kérdésnek is, hogy a világgraszoló problémáknak a szocializmus követeléseiről irányában való megoldása, csakis a világ dolgozó osztályainak *egységes erőikifejtése* útján lehetősége. Ezért a konferencia foglalkozni volt kénytelen mindazokkal a kérdésekkel, amelyek a nemzetközi proletárság politikai és harci taktikai *felfogásának az egyesítésére* vonatkoznak. Az erők ezen egyesítése felé vezető utaknak és eszközöknek megvitatása képezték tehát a berni konferencia végtelenül fontos problémáit.

Alábbiakban igyekszünk részletes leírását adni annak, hogy mi volt a berni konferencia fölfogása és elhatározása ezekben a világgraszoló döntő kérdésekben.

Népek szövetsége.

A berni konferenciának a népek szövetségére vonatkozó határozata mindenekelőtt megállapítja, hogy egy ilyen szövetségnek megteremtése a szocialista internacionálénak létezése óta az ideálja. Persze más kérdés, hogy ez az ideál megvalósítható-e addig, amíg országok és világrészek sorsát az embereknek egy maroknyi csoportja intézi, amíg egy-egy országnak minden hatalmas koronás zsarnokok, vagy milliárdos vagyonu tőkéskek kezében összpontosul. Marx és Engels óta a szocialista elméletnek és gyakorlatnak minden vezető embere az *európai egyesült köztársaságok* eszméjének volt szószólója, és bizonyos, hogy a technika, a nemzetközi forgalom és a termelés mai fejlett foka mellett tulajdonképeni tárgyi akadály a népek szövetsége hatalmas eszméjének nem lehetne.

Hogy eddig meg nem valósult, annak egyik legdöntőbb oka, hogy az országok sorsát azok intézték, akiknek nem a népek és nemzetek testvéri egyesítése volt a célja és érdeke, hanem ellenkezőleg azoknak egymásra uszítása és valamennyinek az uralkodó tőkéskek céljaira való kizsákmányolása.

A népek szövetségét a berni nemzetközi konferencia a következők alapján tartja csak megvalósíthatónak:

1. Szemben azzal a ténnyel, hogy eddig a nemzeteknek egymással való érintkezését és egymáshoz való viszonyát a titkos diplomácia és a titkos szerződések útján bonyolították le, megállapítja a határozat, hogy a szövetségnek csakis a különböző országok népképviselőiből lehet megalakulnia. Az egyes országok népparlamentjei, amelyek az illető országnak egész népét és elsősorban annak dolgozó osztályait képviselik, azok lehetnek csak hatékony ellenőrző szervei egy olyan egyesülésnek, amely a világ sorsát hivatott intézni a népek testvéri szolidaritása és együttérzése alapján.

2. A népek szövetségéből *egyetlen országot sem lehet kizárni*, sőt törekedni kell arra, hogy a gyarmatoknak ma még rabszolgasorson tengődő népei is a leg-

gyorsabb úton és módon arra neveltessenek és fölszabadítottassanak, hogy a népszövetség teljes és egyenlőjogu tagjaivá válhassanak. *Néhány* nagyhatalomnak összeállása nem népszövetség, de érdekszövetkezet a többinek kifosztására és a népszövetség nagy és szent eszméjének brutális megcsufolása.

3. A szövetség első és legfontosabb teendője a mai örült fegyverkezésnek megakasztása, az *állandó hadseregeknek megszüntetése* és a *leszerelés* keresztülvitele. A municions iparágakba befektetett nemzetközi tőke az emberiség egyik legnagyobb átkának bizonyult eddig is. A fegyverkezésnek az az örületes tempója, amelyet a háború előtt világszerte láttunk, egyik kuforrása volt a dolgozó néposztályok nélkülözéseinek és nyomoruk fokozásának. Az államok lihegő versenyben álltak egymással és ahelyett, hogy népeik mindennapi életszükségleteiről és kulturigényeiről gondoskodtak volna, az ország gazdasági javait gyilkoló szerszámoknak örült mennyiségben való előállítására pocskélták. Millió és millió embert állig fölfegyvereztek. Hasznos társadalmi gazdasági javak termelésével ez a sok millió munkáskéz a társadalom javára vált volna, így azonban minden országban előállt az a helyzet, amelyet a szociáldemokrácia régen megjósolt, hogy: el kell érkeznie annak a pillanatnak, amikor a puskák maguktól sülnek el; míg végül ez az általános fegyverkezési örület tényleg az emberiség szörnyű katasztrófájához vezetett.

4. A népszövetség a nemzetek között felmerülő *vitás kérdéseket kötelező döntőbíráskodás és közvetítés útján* óhajtja elintézni. Az *ököljog* rég letűnt barbár és civilizálatlan társadalmi állapotnak volt az eszköze. A világnak szégyenére válik, hogy míg az egyes egyének életében az ököljogot megvetendőnek itéljük, addig nemzeteknek és országoknak még ma is ez lehessen egymással szemben való jogviszonyuknak az alapja. Nincsen és nem is lehet egyetlen országnak vagy népnek olyan megvédendő érdeke, amelynek megvédése *egyenlő értékű lehetne millió és millió embernek barbár legyilkolásával*. Meg kell

csak gondolni, hogy micsoda általános eldurvulás és az emberek kulturformák között való érintkezésének micsoda általános lezülése járt ennek a mostani háborúnak a nyomán és akkor megállapíthatjuk, hogy a vérengzés semmiféle indokolással és semmiféle körülmények között nem lehet felmerülő konfliktusok, viszályok elintézésének elfogadható formája.

5. A népek gazdasági viszonyainak kérdésében a népszövetség a gazdasági háboru kiküszöbölését, megakadályozását és az u. n. nyitott ajtó elvének érvényesítését tartja szükségesnek. Vámszerződések csakis a népszövetség hozzájárulásával és annak ellenőrzése mellett köthetők, végül azt is feladatának tartja a népszövetség, hogy a világ nyersanyagtermelését, e termelés állandó fokozását minden eszközzel előmozdítsa, valamint hogy a nyersanyagtermelés elosztását szabályozza.

A népszövetségnek a gazdasági viszonyokra való befolyásának kérdésén mulik elsősorban a szövetség állandós működésének lehetősége, valamint az a törekvés is, hogy a mai kapitalista termelés ezernyi ellenmondása kiküszöbölhető és ennek a termelési rendnek anarchiája megfékezhető legyen. Hogy csak egyetlen példát említsünk: a központi hatalmak országai ellen alkalmazott kiéheztetési blokádnak nem csak az imperialista győzelem hatékony eszközének bizonyult, de megmutatta az egész világnak gazdasági egymásrautaltságát. Amikor a dróttalan távirat, vagy a repülőgép minden elképzelhető távolságot megszüntetnek és az emberiséget egymáshoz való közvetlen közelségbe hozzák, amikor a géptechnika és a termelés fejlettsége mellett olyan áru- és élelmiszerfölöslegeknek a főlhalmozása vált lehetségessé, amelyekre még eszterdőkkel ezelőtt gondolni sem lehetett volna, a világ népei nem tűrhetik, hogy valamely élelmiszerterületet vagy áru piacot a világ néhány kapitalista hatalmassága kizárólagos tulajdonának tekinthesse, vagy olyan koncnak, amely véres marakodásnak válik tárgyává, de amely marakodás véres árát békés szándéku népmilliók fizetik meg életükkel és vérével.

Egyébként a konferencia e fontos határozatát az alábbiakban teljes szövegében közöljük, itt is újból kiemelve annak legsúlyosabb és bennünket legközvetlenebbül érintő részét, amely joggal állapítja meg, hogy *a népszövetség eszméjének a megvalósulása elsősorban attól függ, hogy milyen erős lesz a proletárság mozgalma valamennyi országban és, hogy mennyit tudunk megvalósítani végcélunkból a szocializmusból!* A berni határozatnak ez a szó szerinti szövege:

A népeknek bensőséges szövetségévé való egyesülése a szocialista internacionalénak kezdettől fogva ideálja. — Ennek az ideálnak az alapja valamennyi ország proletárságának szolidaritása és az a szocialista végcél, mely nem valósulhat meg nemzeti, hanem *csakis nemzetközi alapon.*

A világháború a nemzetek szövetségének ezen szocialista ideálját még a nem szocialista politikusok számára is sürgős feladattá avatta. A háború megmutatta, hogy a katonai technika és a forgalom mai fejlettsége mellett minden háborúnak az a tendenciája, hogy a világot két ellenséges táborra szakítsa, amely a rombolásnak legborzalmasabb eszközeivel harcol egymás ellen a végkimerülésig. — A most lezajlott háború a világot az örvény szélére juttatta. *Egy legközelebbi háború a világot teljesen megsemmisítené* és már egy új háborúra való készülődés is azzal járna, hogy a világot tönkreteszi. — Ezt a szerencsétlenséget csakis a nemzetek szövetségének a megteremtésével lehet megakadályozni.

Ez a szövetség a különböző országok *nép-képviselőiből* alakuljon. A szövetségnek a jogos, igazságos békéből kell kiindulnia, amely nem teremt újabb nemzetközi konfliktusok számára alapot.

Az önrendelkezés alapelve alapján álló *valamennyi államot fel kell venni a nemzetek szövetségébe.* A szövetség valamennyi tagja *egyforma*

jogokkal bir és egyforma kötelezettségekkel a vállalt feladatok teljesítésében.

Olyan népeket, amelyek még nem jutottak el az önrendelkezésig, a nemzetek szövetsége tartozik megvédeni és odafejleszteti, hogy a szabad népek szövetségének tagjaivá lehessenek.

A szövetségnek első feladata, hogy új háborukat és háborukra való fegyverkezéseket megakadályozzon. Olyan intézményeket kell teremtenie, amelyek a közvetítés és a döntőbíráskodás útján a népek között fölmerült viszályokat vagy eleve kizárják vagy elintézik. Ide tartoznak az u. n. élet- vagy becsületbeli kérdések is. A döntőbírásnak meg kell adni azt a jogot is, hogy szükség esetén az illető népek megkérdezése alapján határkiigazításokat eszközölhessen.

A népek szövetségének az a kötelessége, hogy az állandó hadseregeket megszüntesse és végül a teljes leszerelést keresztülvigye. Amíg a nemzetközi viszonyok a felfegyverezett hatalomnak fenntartását szükségessé teszik, addig a fegyveres hatalom a népek szövetségének parancsa alatt áll. A népek szövetsége a gazdasági nyomás eszközei felett is kell, hogy rendelkezék, hogy döntésének keresztülvitelénél szükség esetén ezen erőt is igénybevehesse.

A népek szövetségének egyik további fontos funkciója gazdasági háboruknak megakadályozása. Ügyelni kell a forgalom szabadságára és a szabadköltözködés jogára, a nyitott ajtók elvet kell érvényre juttatnia.

A vámszerződéseknél — ahol ilyenek vannak — a népek szövetségének hozzájárulásától kell függniök. A nemzetközi forgalom fontos útjait és vonalait a népek szövetsége tartozik közvetlen kezelni.

A népek szövetségének fontos gazdasági funkciói közé tartozik a nemzetközi munkásjognak megalapozása, továbbfejlesztése és keresztülvitele. A népek szövetségének olyan felhatalmazások felett kell ren-

delkeznie, amelyek lehetővé teszik, hogy a világ élelmiszer- és nyersanyagtermelését és elosztását szabályozhassa, hogy ezek termelését a produktivitás legmagasabb fokára fejleszthesse.

A népek szövetségének megalakulása ezidő szerint a háború utóhatásainak nyomása alatt fog végbemenni. Am a népek szövetségének fejlődése, avagy nagy feladatainak teljesítése a háború ezen utóhatásainak megszüntetése után csak akkor lesz lehetséges, ha a nemzetközi proletárság teljes hatalmával e szövetség mögött áll.

Mennél erősebb lesz a proletárság mozgalma valamennyi országban, mennél inkább tudatára ébred nemzetközi feladatainak, mennél elszántabban azon lesznek minden ország proletárai, hogy saját kormányuk hatalmi politikáját ellensúlyozzák, mennél többet valósítanak meg a szocializmusból és mennél erőteljesebben fogják fel az új internacionále feladatait, annál hatalmasabb és áldásosabb lesz a népek szövetségének működése és munkája.

A magyarok ügye.

1. A külföldi hírlapok Magyarországról.

»Az által, hogy a magyarok és a szlávok között folyó harcnak természetét megmagyarázta és Magyarország és háboruját számtalan cikkben figyelemmel kísérte, a lapunk a »Neue Rheinische Zeitung« sokkal többet tett a magyar ügynek Németországban való népszerűsítéséért, mint akármely más lap...» (Marx Károly a »Newyork Tribune« c. ujságban.)

»És ha a magyarok a civilizáció terén valamivel el is maradtak a német osztrákok mögött, az újabb időben politikai tevékenységükkel ezt fényesen

pótolták. 1830-tól, 1848-ig Magyarországon élénkebb politikai élet volt, mint egész Németországban. A régi feudális magyar alkotmány formáit sokkal nagyobb mértékben tudták a demokratikus érdekek szolgálatába állítani, mint Németországban a dél-német alkotmányok modern formáit. *És kik állottak a mozgalom élén? A magyarok...*

(A »Neue Rheinische Zeitung« 1848 januárban.)

Magyarország ügyét a külföldön nem méltatják és mindenfelé csak rossz hírünket keltik. Ez volt a magyar hazafiak közkeletű panasza mindannyiszor, amikor válságos időkben a nagy világ rokonszenvére volt szükségük. A közömböségnek vagy a rosszakaratnak okát a magyar hazafiak legtöbbször és leginkább abban keresték, hogy »fizetett ellenségeink« rontják a külföldön az ország erkölcsi hitelét és hogy különösen Ausztriával való kapcsolatunk, valamint az ország önállóságának hiánya okozták, hogy Magyarország dolgai a külföldet nem érdeklik vagy hogy tájékozatlanság jut kifejezésre a külföldnek Magyarországról szóló ítéletében.

Az igazság ezzel a fölfogással szemben az, hogy Magyarországot a külföld eléggé jól ismerte és érdeme szerint alkotott róla ítéletet, mint bármely más országról vagy annak eseményeiről. *Ismerte minden időben erényeit és ismerte hibáit.* Igaz viszont az is, hogy az ország évtizedeken keresztül valóban nem produkált semmi olyat — különösen nem dicséretreméltót — ami a külföld érdeklődését különösképen felkelthette volna. Az ország urainak politikája eredményezte, hogy Magyarország külpolitikai tekintetben kizárólag Ausztria járszalagjára került és önálló megnyilvánulásának kevés lehetősége akadt. Ötven év óta pedig *a magyar burzsoázia berendezkedéséről és csendes emésztése gondjaiból tevődött össze az ország politikája, ami valóban nem adhatott a külföldnek sok följegyezni való alkalmat.*

Azonban való igaz, hogy ismerték az országot és tudomást vettek róla oly események idején, amelyek erre rászolgáltak. Azokban az időkben, amikor Magyarország az európai forradalmak és szabadságharcok meleg, forró áramlatával együtt tudott haladni, méltatták ezeket a harcokat az egész világon és tuzás nélkül mondhatni, hogy ezekben az időkben *Magyarország az európai közvéleménynek valósággal dédelgetett kedvence volt.* Azokban az időkben az európai demokratikus közvéleménynek olyan szigorú tollu megvesztegethetetlen látású bírálója, mint Marx Károly, azt írta lapjában a fent idézett Neue Rheinische Zeitungban: *»Ausztria összes nemzetei és nemzetesei között csak három olyan van, akik a haladás hordozói voltak, akik a történelemben aktív módon belenyultak és akik még ma is életképesek, — a németek, a lengyelek, a magyarok. — Ezért forradalmiak most...»* Marx Károlynak ezen ítélete csak annyival értékesebb, mert Európa politikája elismerten legkitünőbb ismerőjének ítéletéről van szó, akinek kritikus szava egyébként a különböző európai emigrációk berkeibe is kérlelhetlen le tudott sujtani, ha a haladás és az igazság ügye ezt megkívánta.

Nem volt hiány sem elismerésben, sem igazságos bírálatban a magyar szabadságmozgalmak leverése után következő esztendőkből sem, amikor a magyar emigráció a forradalom és a demokrácia legjobb hagyományai szerint igyekezett a levert és leigázott ország ügyét a külföld színe előtt képviselni és érte harcot folytatni. A Habsburgok reakciós politikájának ostromozásában mindig kellő támogatásra talált az egész világ kulturnemzeteinek közvéleményében. Bizonyos továbbá az is, hogy az ismert tény, hogy a francia proletárságnak 1871-es nagy felkelésében, a párisi kommün harcaiban, a magyar származású Frankel Leónnak ismert nagy szerepe volt, avagy hogy a Habsburgok dinasztikus érdekei védelmében keletkezett porosz-osztrák háború idején magyar forradalmárok légiókat szerveztek a Habsburgok ellen, ezek a tények nagyobb hasznára és becsületére váltak a demok-

ratikus magyarság külföldi megítélésének, mint a külföld u. n. előkelő sajtójában elhelyezett sok hazug dicsőret, amelynek a magyar, posványos állapotok szépitgetése lett volna a célja. Általában azt kellene szabályul elfogadni, hogy a külföld által való megbecsülésnek egyik legfőbb föltétele az, hogy ezt az ítélőképességet *mi magunk le ne becsüljük*, ellenben igyekezzünk arról tiszteletreméltó fölfogást magunknak alkotni.

2. A polgári Magyarország és a külföld.

A polgári szabadságjogokat a magyar burzsoázia a kis- és középnemességgel együtt az 1848-as mozgalmakban harcolta ki a maga számára. A talajt, amelyből ezeknek a szabadságjogoknak gyenge vetése kisarjadzott 1848 és 49-nek harcaiban — csakugy, mint Európaszerte — Magyarországon is *a néptömegek vére öntözte* bőségesen. Ismeretes, hogy a Habsburgok büntőpolitikájá a magyar forradalomnak eléggé szűkös vívmányait is sokallotta. És noha 1849-ben nyakig gázolt az ellene harcoló magyar néptömegek vérében, katonai tehetségtelenségével, amely már azokban az időkben is megnyilvánult, nem birt a forradalmi Magyarországgal és csak a nálánál is deszpotikusabb orosz cár csapatainak segítségével tudta végül letépni a »rebellisek« országot. A zúllás és pusztulás lejtőjén haladva, állandó külpolitikai zavarokkal és bonyodalmakkal harcolva, másfél évtizeddel később a Habsburg-dinasztia már örömmel kapott az alkalmon, hogy *megegyezést* létesítsen »hűséges magyar nemzetével«.

És azóta az idők nagyot változtak. Semmi sem állt továbbra a magyar burzsoázia fejlődésének útjában. Ennek az utnak iránya, célja és ideálja azonban csakugy, mint Európa valamennyi országa polgárságának utja abban az egyetlen szóban volt összefoglalható: »*Gazdagodjunk.*« A magyar burzsoázia külföldi osztályostársainál nem volt rosszabb, *de jobb sem volt.* A fejlődés lajtoráján mögötte lévő dolgozó néposztályt —

amikor ő maga már birtokban volt — épp ugy letaszította a *politikai jogtalanság mélységeibe*, épp ugy a gazdasági kizsákmányolás lélektelen tárgyának tekintette a dolgozók tömegeit, mint osztályostársai Európa szerte. A sokat hirdetett magyar szabadság üres, hazug jelszavá süllyedt, takarójává annak a ténynek, hogy az ország feudális hatalmasságai és farkasétvágyu ifju kapitalistái megkötötték a maguk békéjét, Európa legreakciósabb dinasztíájával. A tegnapi rebellisek, fölfelé békés és lojális szándéku, lefelé leleményes és minden kényesség nélkül való üzletemberekké vedlettek és kitünően értettek ahhoz, hogy a *történelemmel kötött alkujukat* kizárólag zsebük céljaira hasznosítsák. »... A magyar országgyűlések összehivattak, hogy pénzt és katonát szavazzanak meg, a kormány ellenben semmit sem tett aziránt, hogy a kizsákmányolt országot anyagilag megerősitse, ellenkezőleg minden lehetőst elkövetett aziránt, hogy a mezőgazdaság, ipar és kereskedelem fejlődését megakadályozza és megakassza...«

Ez az idézet Franz Mehringnek abból a magyarázatából való, amelyet az *1848-as Magyarországról* szóló Marx cikkekhez fűzött, tehát a *48-előtti állapotok* megértéséül akar szolgálni... Ép ezért mindennél kitünőbben mutatja, hogy az ország valódi érdekei mennyire bitang jószág maradtak azoknak a kezén, akik örököséivé és haszonélveztéivé váltak azoknak a szabadságmozgalmaknak, amelyek Magyarország hírének a külföldön megbecsülést szereztek.

Miféle történeti hivatása maradhatott egy országnak, a tárgyilagos külföld szerint, amelynek régi »történeti urai« és tegnap felcseperedett uj földesurai így bántak évtizedeken keresztül az ország érdekeivel? És a külföldnek micsoda megbecsülésére tarthattak volna számot, akik saját maguk országát ily kevésre becsülték? Volt idő, amikor Magyarország történeti hivatását valóban nagyra tartotta az elfogulatlan külföldi ítélet. Ujból Marxra hivatkozunk, aki — olyan időkben amikor, Magyarország védelmében kellett ezekre az európai közvélemény

figyelmét ráutalni, — Magyarországnak ezen történeti hívtás: ról és történeti érdemeiről ilyen lelkes szavakban tudott beszélni:

»... A magyarok átvették a történelmi kezdeményezést a Duna mellékén. A németek nélkül és nevezetesen a magyarok nélkül a dél-szlávok törökké lettek volna, aminthogy egyrésztük azzá is lett — sőt mohamedánná, mint a szláv bosnyákok még ma is azok. — Ez olyan szolgálat, melyet az osztrák dél-szlávok nemzetiségüknek némettel vagy magyarral való felcserélésével sem fizetnek meg drágán ..«
(»Neue Rheinische Ztg.« 1849 január. »Ungarn.«)

1849-ben Marx joggal hirdethette a magyarság ezen történeti érdemeit a forradalmi és demokratikus harcokban lévő Magyarország védelmére. Azóta sajnos a külföld tudomást kellett, hogy szerezzen az országnak viszonyairól és nevezetesen arról, hogy az országban élő nem magyarajku népekkel való bánásmódja tekintetében sem tesz a fél feudális és polgári Magyarország egyebet, minthogy európai becsületét és jóhírnevét tékozolja és pocskolja. Hogy saját véreivel — a fejlődő magyar munkásosztállyal szemben — való elbánása sem volt emberi és európai, arról osztályérdekeinek védelmében maga a munkásosztály volt kénytelen a külföldet és az európai közvéleményt kellő módon felvilágosítani és tájékoztatni. Azok az elkeseredett küzdelmek, amelyeket Magyarország szervezett munkásságának politikai nagyborsításáért és egyenjogúsításáért — a külföld segítségét is igénybevéve — évtizedeken keresztül folytatnia kellett, a forradalom előtti Magyarországnak valóban örök szegényére és gyalázatára válnak. A szegényen és gyalázaton kívül azonban hiba és bűn számba is megy levitézlett urainknak ez a konok vaksága, mert a történelem olyan időszakába esik, amikor már nagyban készülődtek arra az európai »leszámolására«, amelyben nemcsak a kard markolatjára ütve, de azzal is képviselni óhajtották a világ előtt »igazukat«, hogy a cárisztikus orosz elnyoma-

tással szemben ez az ország az európai civilizációnak, kulturának és jognak is egyik képviselője.

Es annak a belpolitikának, amelyet Magyarország az utolsó évtizedekben folytatott, felelt meg az a *külpolitikai tájékozódás is*, amelynek alapján Magyarország — mondhatni — »leltári értékben« került a német imperialisztikus hódító politika vontató kötelére. Az ország dolgozó népe a dolgokba való beleszólás jogától ki-lévén rekesztve, — abban a parlamentben, amelyben döntő sulya és szava csak a Habsburgok dinasztikus érdekeihez láncolt feudálisoknak és a municiók nagy-töke képviselőinek volt, *Károlyi Mihály* és maroknyi követője adott csak kifejezést annak a politikai fölfogásnak és azoknak az érzéseknek, amelyek valóban az ország népessége többségének voltak érzései. Holott az ország érdeke valóban azt követelte volna, hogy a Habsburgok és Hohenzollernnek házicselédjeinek politikája ellen milliószorta erősebben jusson kifejezésre az ország tiltakozása.

Mindezekben a politikai hibákban és bűnökben Magyarország osztálytudatos szervezett munkássága ártatlan. Nemzetközi politikai kötelességét és ezzel egy-időben az ország tulajdonképeni érdekeinek védehnét azon a néhány politikuson kívül csak ő teljesítette. Azzal az erővel, amely fölött rendelkezett — mondhatni aránytalanul nagyobb bátorsággal — a háboru katasztró-fája kitörésének pillanatában kifejezésre juttatta szocia-lista és békére irányuló fölfogását és akaratát. Ausztria-Magyarország urainak véres vállalkozását azzal bélye-gelte meg, hogy ország-világ előtt manifesztálta, hogy ez a háboru *nem a magyar nép háboruja*. A háboru egész véres ideje alatt a munkásság olyan magatartást tanusított, amely ennek a fölfogásnak megfelelt.

Ami számadása a hatalomnak bűnös képviselőivel szemben még megmaradt, azt a forradalom előkészíté-sével és annak győzelemrejuttatásával a maga részéről tör-ténelmi alapossággal elintézte. Lemosta magáról és a magyar dolgozó népről mindazt a szennyet, amivel

lelkiismeretlen urai bemocskolták. Visszaszerezte ezzel az országnak a külföldön és az egész világ előtt azt a megbecsülést, amelyet az ország vezető osztályai az idők folyamán könnyelmű lelkiismeretlenséggel eljátszottak és eltékoztak.

3. A magyar álláspont Bernben.

A magyar munkásság szocialista multjának és jó nemzetközi fölfogásának tartozunk azzal a megállapítással, hogy a magyar párt küldöttei a berni konferencián semmi olyan követeléssel nem álltak elő, amelyet a legtisztább szociáld. mokrata szempontból ne volna szabad képviselni. A magyar delegációnak álláspontját és az ország szempontjából való követeléseit a következő beterjesztett határozati javaslat juttatta kifejezésre:

»A kongresszus tiltakozik az ellen, hogy magyar területen a békekongferencia döntése előtt erőszakos anneziók történnek. Tiltakozunk az ellen, hogy a megszálló seregek a mun' ásság gyülekezési jogát, a szocialis szabadságot és a szocialis politikai vívmányokat, amelyeket az új magyar népköz-társaság életrehívott, fölfüggesztették és azáltal, hogy az élelmiszereknek, szénnek és nyersanyagoknak a megszállott területekről való szállítását kézükből tartják, az ország meg nem szállott részein éhséget, az ipari termelés beszüntetését és munkanélküliséget idéztek elő. A kongresszus követeli, hogy a békekongferencia az ország egyes részeinek hovatartozóságáról ne határozzon mindaddig, amíg az illető területek lakosságának akaratára népszavazás útján meg nem nyilvánul. A népszavazásnak a semlegesek ellenőrzése alatt kell megtörténnie. Nehogy a jövőben a gazdasági fejlődést lehetetlené tegyék, a határkérdés elintézése során biztosítani kell Magyarország gazdasági összeköttetéseinek teljes szabadságát a többi országokkal.«

Miként álláspontunknak ez az összefoglalása arról tanuskodik, hogy csak olyan követeléseket támasztottunk, amelyeket igazságosan ítélő nemzetközi bíróság magáévá tehetett, azonképen a berni konferencia elhatározása arról tanuskodik, hogy résztvevőit áthatotta az a tudat, hogy a konferenciától a világ szervezett munkássága a nemzetközi szocializmus politikájának igazi szempontjainak kifejezésre juttatását, tehát a jognak és igazságnak itéletben való érvényesítését várja. A következő fejezet, amelyben a konferenciának a területi kérdésekre vonatkozó elhatározását ismertetjük, azt bizonyítja, hogy Bern megfelelt azoknak a várakozásoknak, amelyeket minden ország szociáldemokratái vele szemben támasztottak. A határozatnak második pontja, amely a vitás területeknek népszavazás útján való eldöntését tartja szükségesnek, a magyar küldöttek követelésének és álláspontjának felel meg, ugyanigy eleget tett a konferencia a határozatnak különösen negyedik pontjában annak a követelésünknek, hogy az államok várható ujjaalakulásánál minden ország gazdasági életbe vágó érdekeit biztosítani kell. — Ugyancsak határozatunk fölfogásával való egyetértésben a berni konferencia tiltakozásával adott kifejezést olyan békeszerződések megkötése ellen, amelyek a győztesnek a zsákmányhoz való jogát akarnák elismerni, a legerélyesebb módon lépett föl a konferencia az erőszakos vagy leplezett annexió, valamint a vitás területeknek előzetes katonai megszállása ellen.

Forradalmi szociáldemokraták nemzetközi összefogételéről lévén szó, csak természetes, hogy Magyarország munkásságának állásfoglalását a konferencia abból a szempontból is szükségesnek tartotta megítélni, hogy elhatározásával a forradalmi Magyarország ügyének mindenben csak hasznára lehessen.

Hogy a cseh szocialisták álláspontja a berni konferencián nem érvényesült, annak nem örülünk annyira, mint amennyire fájjaljuk a magyarországi és minden ország szociáldemokratái szempontjából, hogy szocialista párt részéről olyan kísérlet, mint amilyent a cseh

szocialisták képviseltek, egyáltalán a kongresszus elé juthatott. A nemzetközi szocializmus szempontjából ugyancsak sajnálatosnak kell tartanunk azt a körülményt is, hogy pl. a magyarországi román munkásság képviselői — nem tudjuk önhibájukból-e — nem találtak módot arra, hogy az internationale asztala mellé ülhessenek. Kétségtelen, az egész világ szocialista munkásságát érdekelték volna azok a szempontok, amelyek odajutatták a magyarországi román szocialistákat, hogy népük ügyét *a bojárok Romániája és nem a románia-muncitoare*)* képviseli ma a magyar népköztársasággal szemben.

A magyar szocialdemokrata munkásság mindig és minden időben azt a felfogást vallotta, hogy az ország területén élő nem magyar népeknek önrendelkezési jogát a legteljesebb és a legtökéletesebb módon biztosítani kell és tiszteletben kell tartani. Erről tanuskodik a Stockholmi konferencián elfoglalt álláspontunk is. A jogok teljességét tartjuk szükségesnek mindazon népek és nemzetek számára, amelyek ezen jogokkal élni kívánnak és amidőn ugyanezen jogokat a magyar nép számára is követeljük a tőlünk idegen népeknek csak azon egyetlen jogát tagadjuk, hogy a faji- vagy egyéb elnyomatásnak eszközeit ellenünk akarják alkalmazni.

Egyébként: nem lehet érdeke sem a román, de különösen a csehek dolgozó néposztályainak az, hogy ma, a nemzetközi szocialis forradalmak korszakában rájuk olvashassa újból a történelem azt a kemény ítéletet, amelyben illette az Ausztria-Magyarország területén élő szláv népeket nagy tanítómesterünk Marx az 1848-as—49-es mozgalmak idején. Óvakodniok kell attól, hogy azzal illethesse őket a nemzetközi bíráló, amivel a 48-as idők cseh és román nemzetek képviselőit illette, amikor azzal vádolta meg őket, hogy *jogaik és szabadságuk biztosítékait inkább látják az orosz cárizmus korbácsában, mint az európai forradalom és demokrácia győzelmében.*

A mai helyzet valóban veszedelmesen hasonlít az

*) A dolgozó Románia.

akkori viszonyokhoz, mert ma is az a kérdés: mi a fontosabb Európa és a világnak demokráciája szempontjából, az-e, hogy a. a. nemzeti érdekek védelme címén imperialista, kapitalista hatalmak politikájának szegődjünk szolgáivá, avagy hogy biztosítsuk a forradalmi újjászületésen átment országoknak és népeknek fennmaradását és boldogulását.

A területi kérdések.

»A Nemzetközi Munkásszövetségnek 1866. szeptember 3-án Genfben tartott kongresszusa kijelenti, hogy ez a szövetség, valamint az összes hozzája tartozó társulatok és egyesek, minden emberek iránt való maguktartásuk alapjául Igazságot, az Igazságosságot és az Erkölcöt ismerik el, bármilyen legyen azoknak az embereknek színük, hitük, vagy nemzetiségük.«

»... a munkásosztályok az erkölcs és jog egyszerű törvényeit proklamálják, amelyeknek valamiként az egyeseknek egymáshoz való viszonyában, azonképpen a nemzeteknek egymás közötti vonatkozásaiban a legfőbb törvényeknek kellene lenniük.«

(Inauguraladresse.) A Nemzetközi Munkásszövetség első 1864. évi üzenete.)

A berni konferenciának a területi kérdések megvitatásánál természetesen nem lehetett hivatása térképeknek, országhatároknak a megrajzolása. A szocialista internacionale szerepe az volt, hogy az imperialista részről várható veszedelmekkel szemben világosan szabja meg a szocializmus nemzetközi politikájának alapelveit, hogy ezen elvek érvényesítése érdekében sorakoztassa a világ szervezett munkásságát.

A Bernben elfogadott határozat ebben a kérdésben is elsősorban arra a fölismerésre utal, hogy »a

nemzeti elnyomás és kizsákmányolás csakis az osztályuralom teljes megsemmisülése után szüntethető meg. A proklamált elveknek a gyakorlatban való megvalósításának eszközül a határozat a népszövetség megteremtendő intézményét jelöli meg.

Amaz alapelvek között, amelyeket a határozat a területi kérdések igazságos megoldása feltételeinek tekint, első helyen a nemzetek önrendelkezési jogának az elve áll. Ennek érvényesítési módja vitás területeken a népszavazás. További követelése a határozatnak, hogy a nemzetek gazdasági életbe vágó érdekei szerződéses és a gazdasági forgalom szabadságának útján biztosítottasanak; hogy országhatárokat a jövőben ne a kard és gyilok véres jogán, hanem népszavazás útján lehessen megváltoztatni, hogy gyarmatok népei autonómia, iskolák, sajtó és gyülekezési szabadság útján fölemeltessenek, hogy a civilizáció felé való haladásuk biztosítottassék.

Megjelöli a határozat végül azokat a pontokat, amelyen ellen a szocializmus alapelvei és követelései szempontjából tiltakoznia kell. Ezek között áll első helyen a győztesnek a zsákmányolásra való joga, a határoknak stratégiai szempontból való megállapítása, u. n. gazdasági vagy politikai érdekszférák alakítása, erőszakos vagy leplezett annexiók, végül vitás területeken katonai megszállással való befejezett tényeknek teremtése.

A határozatnak szó szerinti szövege a következő:

Miképen a szocializmus az egyénnek a társadalomban való fölszabeditásában látja az új termelőrendszer megalakítását, amely megszünteti a polgári kizsákmányolást, éppen úgy meg van győződve arról is, hogy a nemzeti elnyomás és kizsákmányolás csakis az osztályuralom teljes megsemmisülése után szüntethető meg. A nemzetek igazi fölszabeditásának a kapitalizmus igájától való megszabeditásának kell lenni. Ahogyan a politikai demokrácia véget vet az állam fensőbbiségének és lerombolja a nép és az állam között lévő korlátokat, a nemzetközi

viszonyokra alkalmazva lerombolja a nemzetek között lévő elválasztó falakat minden országban a demokrácia győzelmére. Ez hatalmas lépést jelent a nemzetközi megegyezés felé és a népeknek kezükbe adja sorsuk intézését. A konferencia a nemzetiségi kérdés demokrata irányu megoldásában látja a tartós és igazságos béke legjobb biztosítékát. A nemzetiségi kérdésnek nemzetközi jelentősége van és csakis nemzetközi egyesülések útján, *leginkább a népszövetség útján lehet megoldani.*

Azokkal az irányzatokkal szemben, amelyek az államok határait a háboruban bekövetkezett hatalmi viszonyok kihasználásával akarják megállapítani, a nemzetközi szocialista konferencia a következő alapelveket nyilatkoztatja ki. A konferencia követeli:

1. hogy a nemzeteknek joguk legyen a népszövetség keretein belül sorsuk és állami hovatartozásuk fölül dönteni;

2. vitás területeken népszavazást, a népszövetség ellenőrzése alatt, amely végső fórumon dönt;

3. a nemzetek jogainak minimumát a nemzetek ligája állapítsa meg és az biztosítsa a jogok érvényesítésének lehetőségét is;

4. új államok alakulásánál és meglévő államoknak más államhoz való csatlakozásánál a népszövetségnek vigyáznia kell arra, hogy ezeknél az új alakulásoknál a nemzetek gazdasági életbevágó érdekeit kereskedelmi és közlekedési szerződésekkel biztosítsák;

5. annak a lehetőségét, hogy a népek és néptöredékek kívánságára a jövőben is lehessen előzetes népszavazás után országhatárokat megváltoztatni, még pedig a népszövetség döntése szerint;

6. gyarmatok és idegen védelem alatt lévő területek megvédését a nemzetek társadalmának részéről, amelynek arra kell törekednie, hogy intézkedések történjenek a bennszülött népesség állami önrendelkező lehetőségének kifejlesztésére iskolák útján, helyi autonómia engedélyezésével, sajtó, egye-

síltési és gyűllekezési jog és más politikai jogok segítségével.

A konferencia tiltakozik ama kísérlet ellen,

1. hogy az említett alapelveket meghamisítsák és ezért tagadja a győztesnek eszkömfányhoz és olyan szövetségi szerződésekkhez való jogát, amelyek az államnak a háboruhoz való csatlakozás fejében területgyarapodást biztosítanak más nemzetek rovására;

2. a határoknak stratégiai szempontból való megállapításának jogosultsága ellen;

3. ellensz az erőszakos vagy leplezett annexiókat ugynevezett történelmi vagy állítólagos gazdasági szükségességek alapján;

4. tiltakozik a vilás területek előzetes katonai megszállásával produkált befejezett tények ellen;

5. gazdasági vagy politikai érdekszférák alakítása ellen.

A konferencia felszólítja minden országok proletárjait, gyakoroljanak teljes erejükkel nyomást kormányaikra, hogy ezeket az alapelveket a béke megkötése előtt érvényre juttassák és ezzel a békét tartóssá tegyék.

Nemzetközi munkásjog.

Ha a világháboru katasztrófájának legmélyebb okait kutatjuk, két fontos tény lehet megállapítanunk. A védvámpolitika segítségével a kapitalisták saját országuk belső piacának tudtak kizárólagos uraivá lenni. Vámpolitikájuk segítségével az országot a külföldi behozatal elől elzárták. Egymás területére, piacára ugy igyekeztek behatolni, hogy otthon minden mélyreható munkásvédelem elutasításával és a legfontosabb áruk árainak az uzsora magasságáig való emelésével kárpótlást kerestek és tudták azért, hogy a külföldi piacokon áruiikat valósággal szennykonkurrencia módján elhelyezhessék.

Ennek a gazdálkodásnak az volt a kettős hatása, hogy míg a munkásosztály életszinvonalát — a munkások

súlyos gazdasági harcai dacára — a legalacsonyabb fokra állíesztette, a kapitalisták érlektöbbletei oly mértékben halmozódtak, hogy ez a tőkének valóságos vérbőséget eredményezett. A banktőkének ez a vérbősége hozta meg az imperializmusnak azt a kalandokra való vdgyóddását, aminek a végén a háboru véres katasztrófája áll.

Igy kapcsolódik a nemzetközi szocializmus politikai követeléseibe a nemzetközi munkásvédelmi jognak gondolata, amelynek alapja az, hogy a nemzetközi kapitalizmus vérbősége lecsapódsának egészségesebb módja, ha ennek a kizsákmányolásnak gátat szabunk, ha a munkásvédelemnek, a dolgozó milliók gazdasági jólétének a gazdálkodás szocializálásának legmesszebbmenő törekvéseit és céljait nemzetközi uton igyekszünk megvalósítani.

Az elfogadott határozat az u. n. leeds-i és 1917. évi berni követeléseken túl meggy, amennyiben az ott követelt napi 10 órai munkaidő helyett a 8 órai munkanapot jelöli meg főkövetelésének.

Az elfogadott határozat elvi indokolása a következő:

A bérmunka rendszere mellett a kapitalisták osztálya arra törekszik, hogy profitját a bérmunkások lehető legfokozottabb kizsákmányolásának módszerei által emelje. Ha a kizsákmányolásnak ezen módszerei meg nem akadályoztatnak, akkor a munkások és utódaik fizikai, erkölcsi és értelmi erejét aláássák, a társadalom haladását, sőt egész fennállását veszélyeztetik. A kapitalistáknak a munkásosztály degradálására való törekvését csak a kapitalista termelési rend megszüntetése által lehet teljesen megszüntetni. De erősen korlátozható ez a törekvés a munkás-szervezetek ellenállása, valamint az államhatalom közbelépése által. Ezeknek a korlátozásoknak az a céljuk, hogy a munkások egészsége megóvassék, hogy családi életük lehetővé váljék, hogy kiképzésük lehetősége megadassék, hogy ezzel a modern demokrácia alapján álló államéletben állampolgári kötelességeiknek eleget tehessenek.

Azok a korlátok, amelyekre a kapitalizmus bukkan, a különböző államokban nagyon különbözök. Az elmaradottabb államok szennykonkurrenciája által ezek a különbségek az előrehaladottabb államokat és azok munkásságát nagyban veszélyeztetik. Régóta sürgős szükségessé vált *a munkásvédelmi törvényhozásnak olyan nemzetközi rendszere*, amely ezeket a nemzeti különbségeket kiegyenlíti. Még inkább szükségessé vált ez a kiegyenlítés a néperőnek oly rettentő elpusztítása által, mint amilyen a háboru nyomán támadt. A háboru következményei a most megalakítandó népek szövetsége útján lehetővé teszik ennek a szükségességnek a kielégítését.

Ezek alapján követeli a nemzetközi szocialista kongresszus, hogy *a népek szövetsége elutasíthatatlan és legsürgősebb feladatának tartsa a nemzetközi munkásvédelemnek megalapozását és keresztülvitelét*. A kongresszus a leeds-i és berni nemzetközi szakszervezeti konferenciák határozatainak figyelembevételével, egyben azonban azokon túlmenve a következő, — az egyes országokban részben már életbeléptetett — minimális követeléseket állítja fel, hogy azok a népek szövetsége által a békekötésnél *nemzetközi munkásjoggá* emeltessenek.

A részletes követelések a következők:

1. *15 éven aluli gyermekek* mindennemű kereseti foglalkozástól eltiltandók.

2. *Fiatalkornak 18-ik életévükig legfeljebb napi 6 órán keresztül foglalkoztathatók, 4 órai munka után másfélórai pihenő biztosítandó.* Gondoskodni kell a fiataalkornak iskoláztatásáról, a tanításnak reggel 8-tól este 6 óráig számított időbe kell beleesnie.

3. *Nők* munkaideje szombati napon 4 óránál hosszabb nem lehet. Biztosítani kell a szabad szombat délutánt. Ahol ezt a speciális viszonyok lehetlenné teszik, ott ez a szünnap a hét valamely más napjára teendő át. Lebetegedés előtt és után

a gyermekágyas asszonyoknak legalább 10 heti munkaszünet biztosítandó. A gyermekágyas segély valamennyi államban kötelező formában bevezetendő. Egyenlő munkáért az asszonyok a férfiakkal egyenlő munkabérben részesítendők.

4. Munkások *munkaideje napi 8 óránál*, vagy heti 48 órán túl nem terjedhet. Valamennyi országban törekedni kell a szabad szombat délután behozatalára, a speciális üzemek kivételével az éjjeli munka este 8 órától reggel 6 óráig megtiltandó.

5. Gondoskodni kell *a heti 36 órai szünetnek* törvényes uton való biztosításáról.

6. *Az egészségre káros üzemekben a munka* napi 8 óránál kevesebbre szállítandó le. Mérges anyagoknak az iparban való felhasználása megtiltandó, ezekről a mérges anyagokról nemzetközi uton nyilvántartás vezetendő. A fehérfoszfor-tilalom azonnal keresztülviendő. Öt éven belül a vasúton valamennyi országban egységes automatikus vonatkapcsolókészülékek (ütközők) alkalmazandók.

7. A munkásvédelem valamennyi rendelkezése *a háziiparra* alkalmazandó; mindazoknál az iparágaknál, amelyek az egészségre káros hatásuak a háziipar eltiltandó.

8. *Az egyesülési és gyülekezési jog* valamennyi országban a legmesszebbmenőleg biztosítandó azoknak a munkáscsoportoknak számára is, amelyek eddig kivételes (rosszabb) elbánás alatt szenvedtek. A bevándorolt munkások egyforma és teljes joguaknak tekintendők, a többi munkásokkal. Az egyesülési és gyülekezési jog megakasztása büntetendő.

9. *Kivándorlási tilalmak* megszüntetése, hasonlóképp megszüntetendők az általános bevándorlási tilalmi rendelkezések. Kivételek csak kifejezett gazdasági válság esetére engedhetők, az államnak megmarad az a joga, hogy a közegészségügy érdekeit a ki- és bevándorlás körül megvédje. A szerződő államok kötelessége, hogy a munkapiac

statisztikáját nemzetközi központ útján szervezzék.

10. Az államok kötelesek munkások és munkaadók bevonásával *bérhivatalokat* szervezni és a bérminimumokat kötelező módon bevezetni.

11. *Munkanélküliség elleni biztosítás* minden országban bevezetendő.

12. *Az ipari balesetek ellen* való biztosítás minden munkásra kiterjesztendő, hasonlóképpen az özvegyek, árvák, betegség, aggság- és rokkantság esetére való biztosítása a külföldi munkásokra is kiterjesztve életbeléptetendő.

13. *Hajós munkások* részére nemzetközi törvények és megállapodások létesítendők.

14. Ezeknek a rendelkezéseknek *keresztülvitele* és érvényesítése minden ország munkaügyi kormányzatának és az ipari felügyelőségek föladata. Ezeknek a hivataloknak munkatársait a munkások, munkásnők és alkalmazottak szakértő soraiból kell kiválasztani. Azok a munkáltatók, akik legalább öt idegen nyelvű munkást alkalmaznak, kötelesek a munkás védelmére vonatkozó rendelkezéseket gyáraikban ezen munkások anyanyelvén megszerkesztve kifüggeszteni.

15. A munkásvédelemre vonatkozó szerződéseknek *keresztülvitele* és fejlesztése érdekében *állandó bizottság* létesítendő, amelyben a népszövetség államainak képviselői és nemzetközi szakszervezeti szövetség képviselői egyenlő számban vannak képviselve. Ennek a bizottságnak az a föladata, hogy a nemzetközi munkásvédelem fejlesztése érdekében *évenként összejövetelet* tartson, a bizottság illetékességgel felruházandó, hogy ennek keretében kötelező határozatokat hozhasson.

A munkásosztály nemzetközi egysége.

A Bernben kitűzött célok eléréséért való küzdelem még akkor is óriási föladat volna, ha *egyeséges és nemzetközileg egyesített munkásosztály* indulna e célokért

harcba. Holott ma legfőljebb erre az egységre való törekvés képét látjuk a munkásosztály nemzetközi helyzetében és nagyjában ezt a képet mutatta Bern is.

Ötödfél évek irtó pusztítása, hatalmas léket vert a munkásosztály elvi, taktikai fölfogásának egységén épp úgy, mint a szervezet egységén. Az a munkásmozgalom, amely nem volt elég erős arra, hogy a világháború katasztrófáját egységesen szervezett nemzetközi fronton megakassza és megakadályozza, *országoként még kevésbé* tudta az elvi és taktikai hitvallása, — tehát az egész szellemi építménye — ellen megindított offenzívát kivédeni. Ha valamire megtanított bennünket ez a most lezajlott katasztrófa, azt hisszük, a tanulságok során első helyen annak kell világosan megmaradnia, hogy nemzetközi okok okozata ellen — mint amilyenek tekinthető a lezajlott világháború szörnyü ténye is — *másfajta, mint nemzetközileg egységesen megvívott védekezés el nem képzelhető.*

A szociáldemokrata pártoknak a háboruban való magatartása volt az a kérdés, amely a szocialista tömegeket világszerte, sajnos, két táborra szakította és a háború véres ideje alatt az egységes fellépés helyett a nyomoruságok sorozatát még a testvérharc bajával is szaporította. A németországi szocialista párt többsége és velük együtt a legtöbb ország szocialista pártjai úgy fogták fel helyzetüket, hogy a megtámadott országukat és annak érdekeit meg kell védeni és a háború ügyét győzelemre segíteni. Ezzel szemben a legtöbb országban a szocialista pártban kisebbségek keletkeztek, amelyeknek az volt a fölfogásuk, hogy a háborúval a munkásosztályok nem azonosíthatják magukat és hogy a háború ellenére is a legkérelhetlenebb osztályharcot kell folytatni.

Ennek a fölfogásnak a hívei, 1916 ékején összejöttek *Zimmerwaldban*, a Svájcban, azzal a szándékkal, hogy új internacionálét létesítsenek és a világ munkáságát felfogásuknak megnyerjék.

Az orosz forradalom az internacionále táborában beállt szakadást még mélyítette, azzal, hogy az orosz szocialisták többsége, az ugynevezett *bolsevizmus* harcmodorát

alkalmazta, amely a proletárság diktatúrájának elérését úgy értelmezi, hogy mindazokat az eszközöket elveti, mint amilyenek a demokrácia, a törvényhozási és a parlamenti akciók, holott ezek a szocialista nemzetközi taktikának régóta elfogadott és ma is érvényes nemzetközi kongresszusi határozatain (London, Páris 1900) alapulnak.

Mindez sajnálatos és a munkásosztálynak óriási érdekei fűződnek ahhoz, hogy az egyenetlenségnek és a széthúzásnak valahogy — de gyorsan — a végére járva, *sikerüljön a proletárerek egyesítése.*

Hiszzen főfogásának kizárólagos igazságára egy tábor sem hivatkozhatik. A »végső győzelemig való harc« hívei ott vétették el a dolgot, hogy szellemi és szervi koalícióba léptek országuk és szövetségeseinek burzsoáziájával, holott szocialista gondolkodás szerint a háborúban való szolidaritás megtagadásával országuk ügyét azonnal az Internacionále ítélete alá kellett volna bocsátani és ezzel ügyüket nemzetközi ügygé avatni. De ugyanígy elvétették a dolgot azok is, akik — mint a *zimmerwaldisták csoportja* — az Internacionále egészétől *különváltak*. Sokat ártottak azzal, hogy az ellentétek föllépésük folytán az Internacionálén belül jobban kiélestedtek és az egyes országok pártjai egymástól még élesebben eltávolodtak. A dolgok tragikus menetén a *zimmerwaldisták* — sajnos — mitsem változtattak. Am az Internacionále ellen elkövetett bűnözésben szintén nem ártatlanok, mert ugyancsak eltévesztették a dolgokat akkor, amikor abból indultak ki, hogy nekik sikerülhet az, aminek az elvégzésére maga az egész Internacionále lett volna hivatott, amihez azonban, mint láttuk, még annak sem volt elegendő ereje.

Hogy az egészséges látóképesség ilyen általános elvesztése mellett, *az orosz bolsevikiek* egy lépéssel tovább mentek és az Internacionále szervezeti egységének elkallódása után, elrugták maguktól a nemzetközi szocializmus legértékesebb elvi és taktikai fölismeréseit és e fölismeréseken alapuló harci módszereket is, hogy ezen az utvesztőn tovább haladva eljutottak végül oda, ahol

ilyen nemzetközi kongresszusi határozatok ellen is vétenek, amely határozatok be nem tartása az Internacionáléba való visszatérést és az abban való megmaradást veszedelmesen kétségessé fogja tenni, ez a proletárság nemzetközi csatákimenetelének szerencsétlen voltát csak folozza.

Am bármi legyen az ember ítélete ezekről a dolgokról, annyi kétségtelennel látszik, hogy először: nemzetközi szocialisták, helyesebben *a nemzetköziség alapján álló pártok nem lehetnek önmaguk bírái*; másodsor: valahol és valamikor csak föl kell venni az elszakadt fonalat, aminek viszont *nem lehet más módja és formája, mint hogy megjelenjünk az Internacionáléban, a mi számunkra egyesegyedül kínálkozó nemzetközi bírói fórumunk előtt*, amelynél demokratikusabb és igazságosabb ítélőszéket mint szocialisták amugy sem találhatunk.

Ezek a megfontolások vezethették többek között Friedrich Adlert — ezt a tetőtől-talpig cselekvő, színarany meggyőződésű, de elsősorban nemzetközi szocialista típust — abban az elhatározásában, hogy épp úgy mint Kantsky és csoportja, minden taktikai véleményeltérés dacára, amely a konferencia nagy többségének résztvevőitől elválasztotta, hogy Bernben megjelenjen. »Azért jöttem, — mondotta — mert az absztinencia, a távolmaradás politikáját hibásnak tartom és ezért itt akarok fölfogásomnak és politikai barátaim fölfogásának érvényt szerezni.« A proletárságnak világszerte óh mily nagy érdekei fűződnek ahhoz, hogy Adlernek és elvbarátainak ez a fölfogása minél előbb teljessé váljék az egész Internacionáléban.

A berni konferencián még nem volt együtt a tábor. Egyes értékes láncszemek még hiányoznak. Így elsősorban távolmaradtak belga elvtársaink, amin azért sem lehet különösképpen fölháborodni, mert teljesen érthető, hogy ennek az országnak a munkássága, amelyet a háboru véres kinjai oly példátlan módon sujtottak, még nem találta meg teljes lelki egyensúlyát. Hiányzott Olaszország és Svájc, amelynek pártjai még

mindig Zimmerwaldra esküsznek, noha a zimmerwaldisták számottevő emberei, mint Adler, Kautsky, Haase és Longuet, Cachin stb. Bernben voltak, távolmaradtak az orosz bolsevikiek képviselői és egy-két olyan kisebb országnak a delegátusai, ahonnan még ma sem lehet kijutni Svájcba. A konferencia arra törekedett, hogy megteremtse a teljes szervezeti egységnek előfeltételeit, *a szellemi és elvi fölfogás egységét*. Nem bizonyult holmi könnyű föladatnak, különösen ha meggondoljuk, hogy akkora veszedelmes két szirtet kellett ezen a ponton körülhajózni, mint amilyen volt *a háborúért való felelősség kérdése*, a másik pedig *a bolsevizmus problémája*. Am a konferencia valamennyi résztvevőjét oly mélyen íthatotta az a tudat, hogy Bernben meg kell teremteni az ánternacionále együvé kerülésének lehetőségét, annyi belátás, taktikai ügyesség és egymás fölfogása iránt tanusított engesztelékenység nyilvánult meg, hogy mindez végül is szép és nagy eredmények nélkül nem maradhatott.

Kétnapi súlyos és kemény vitában a háborúért való felelősség kérdése foglalkoztatta a konferenciát. A vita több volt, mint utózungése annak a rengeteg keserűségnek, amely a háboru rémideje alatt a testvérpártok között fölhalmozódott. A régi német kormány — amely ellen a francia küldöttek a kérdést kiélezték — nincs többé. Elsöpörte a német forradalom kérelhetetlen népitélete. Különben, hogy Németország bűnössége és felelőssége aktaszerűen igazolható-e, arra nézve a német többségi elvtársak a legmesszebbmenő és mindenki számára hozzáférhető bizonyítási eljárást és a vizsgálatnak lefolytatását ünnepélyesen megígérték. Ezenkívül a német többség — sajnos — nagy mértékben hivatkozni tudott arra, hogy nem cselekedett ő sem másképp, mint sokan a vádlók közül.

A konferencia a nagy leszámolás után oly elhatározásra jutott, mely szerint a vita után *az ő számára a felelősség kérdése tisztán áll*, a német forradalom dicső lezajlása után szabadnak látja a pályát a nemzetköziség és a szocializmus célja irányában. Kétségtelen, hogy

ezen határozatnak a szelleme az, amely a proletárok millióinak fölfogását tükrözteti vissza.

A *bolsevizmus* kérdése mint az Internacionále egységének komoly veszélyeztetője még keményebb dió volt a konferencia számára. Itt is leküzdhetetlen nehézségek álltak a fölmerült probléma »elintézésének« utjába. Főleg két okból, amelynek egyike egyelőre taktikai természetű és röviden a következőkben volna ismertethető:

Alig találunk ma már országot Európában vagy azonkívül is, hol »a bolsevizmus jelenségeivel« ne találkoznánk. Hogy mily nagy károk származnak a bolsevik irányzat lábrakapásával az illető országok munkásmozgalmaira, az már nálunk sem szorul bővebb leírásra. A berni konferenciának azonban ennek dacára is számolnia kellett azzal a körülménnyel, hogy ma nemcsak az Internacionále kénytelen a bolsevizmus taktikája és módszere elleni föllépésre, hanem, hogy a bolsevizmus *ürügye alatt a forradalmi Oroszország ellen feni a fogát* az az imperializmus, amely ott terpeszkedik Párisban éppen úgy, mint az egész világon. Ez a körülmény kellett, hogy Bernt megfontolásra és mérséklésre bírja. A másik ok, amely miatt a bolsevizmus kérdésében való állásfoglalás és elhatározás csak ideiglenes jellegű, abban találja magyarázatát, hogy — noha a bolsevik-ellenes irányzatú oroszországi küldöttek hallatlan és vérlázító vádakkal illeték az orosz bolsevikieket, — a konferencia mégis szükségesnek tartotta, hogy a kérdésben való végleges ítéletét elhalassza mindaddig, amíg az egész kérdésre vonatkozólag alapos komoly vizsgálatot tud lefolytatni. *Ademokrácia* vagy *diktatura* kérdése ennek a problémának ugyszólván *csak politikai oldala*. A »szocializálás« és az ezzel összefüggő *gazdasági kérdések egész tömkelege* adják csak a problémának egészét. Ezért a kiküldött *oroszországi bizottság* lesz hivatva a legközelebbi nemzetközi kongresszus számára a szükséges anyagot összegyűjteni. A határozatban azonban, amelyet a konferencia a demokrácia vagy diktatura kérdésében elfogadott, benne foglaltatik minden

körülményre való tekintet nélkül a legerősebb hangsúlyozása annak, hogy az *Internacionale a socializmust a demokráciától elválaszthatatlannak tartja*, és mindenfajta diktaturaközül a leginkább elvetendőnek tartja és leginkább elítéli azt a diktaturát, amelyet a proletárság egyik része annak másik része ellen akarna meghonosítani.

*

Határozatainak érvényesítése érdekében a berni konferencia »valamennyi ország proletárságát arra szólítja föl, hogy minden erejüket egyesítsék abban az irányban, hogy kormányaikra nyomást tudjanak gyakorolni, amelynek folytán az elkövetkezendő békekötésben a konferencia által megszabott elvek érvényesítenek, hogy a béke ezáltal tartóssá váljék.« Ha valamennyi ország proletárságainak egyesített erejü föllépése sikerrel járna, ez rengeteg *véráldozatok megtakarítását jelenthetné a jövőben*. Akit viszont — *osztályellenfeleink és a világ politikáját ma még irányító hatalmasok közül* — a világháboru se tanított meg semmire, azon ennek a világháborunak elmaradhatatlan következesei körülhatárolhatatlanul végig fognak gázolni. Európának és a többi világrésznek sürgős és véresen aktuális kérdéseiben a *berni konferencia beszélt!* Szava és tanítása az egész világnak szól, a nemzetközi munkásosztálynak azonban az *Internacionale* szavait úgy illik fogadni, mintha kizárólag nekünk szólna. Így is kell majd cselekedni!

A világpolitika mai helyzete arra utasít bennünket, hogy *erőteljes nemzetközi proletárakciókra szervezkedjünk és készülődjünk*. Az egész világ osztálytudatos munkáságának valóságos életérdekei azt követelik, hogy nézőpontjai és harcai kiemelkedjenek az országhatárok keretéből, hogy fölemelkedjenek oda, ahol a *nemzetközi socializmus nagy végcéljai* minden egyes ország proletárságának érdekével összetalálkoznak és egységes nagy *világküzdelemmé* magasodnak.

